

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

SCOVENECE

Vojno poročilo št. 670

Letalski napadi na Malto in Gibraltar

Izvidniško delovanje v Cirenaiki

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V Cirenajski stiki med izvidniškimi oddelki in znatno letalsko delovanje.

Nemški lovci so sestrelili en »Curtiss«. Vzhodno od Barce je bil sestreljen angleški trimotorni bombnik.

Močni oddelki Osnega letalstva so podnevi in ponoči napadali Malto.

Eskadrile našega 37. letalskega polka so bombardirale in zadele letališke naprave v Halfarju in Micabbi ter povzročile veliko razdejanje.

Nemška letala so v bojih sestrelila dve sovražni letali.

Sovražna podmornica je potopila eno našo lažno izvidniško ladjo, ki je plula po srednjem

Vojni dogodki v Aziji

Veliki japonski letalski nastopi v Avstraliji, na Kitajskem in na Filipinih

Nanking, 2. aprila. AS: Vojaški dopisniki pri japonskem ekspedicijskem zboru na Kitajskem poročajo, da so velike skupine japonskih letal bombardirale letališča v Cungkingu, v Hengiangu

Sredozemlju. Večji del posadke je bil rešen.

Naša letala so bombardirala Gibraltar. Opazili so velike in obširne požare v pristanišču, kjer so bili ponovno zadeti vojaški cilji. Čeprav so se dvignili angleški lovci, ki so izgubili eno letalo, se je naša skupina po odlični izpolnitvi svoje naloge celotna vrnila v oporišče.

Rim, 2. aprila. AS: Neki novozelandski časnik poroča iz Kaira, da so se novozelandske čete, ki se nahajajo že od začetka februarja v prvih bojnih postojankah na libijskem bojišču, vrstile v Egipt.

Bern, 2. aprila. AS: Iz ameriških virov se je izvedelo, da se je Japoncem predala garnizija v birmanskem mestu Tungoo.

Tokio, 2. aprila. AS: Japon. vrhovno poveljstvo sporoča, da so mornariška letala napadla pristanišče Port Darwin v severni Avstraliji in tam uničila naprave na vojaškem letališču. Lovska letala, ki so spremljala japonske bombnike, so sestrelila 9 od 10 avstralskih letal, ki so se dvignila za boj proti napadalcem. Drugi letalski oddelek, ki je Port Darwin bombardiral 28. marca, je sestrelil 4 ameriška letala. Huda škoda je bila storjena vojaškemu ciljem, tri letala pa so bila zažgana na tleh. Med japonskimi napadi na pristanišče Port Moresby na Novi Gvineji od 24. do 28. marca so uničili šest nasprotnikovih letal ter povzročili hudo opustošenje na letališču, na vojaških stavbah in na protiletalskih baterijah.

Singhaj, 2. aprila. AS: Skupina jap. bombnikov je po navodilu lastnih podmornic napadla dve avstralski prevoznici ladji v Torresovi ožini. En parnik je bil hudo poškodovan, drugega so pa potopili. Ladji sta vozili avstralske čete iz pristanišča Port Moresby ter sta najbrž pluli v Port Darwin.

Tokio, 2. aprila. AS: »Jomiuri« je zvedel od nekega vojaškega, da je bilo za časa napetosti med Anglijo in Indijo proglašeno obsedeno stanje v Kalkuti in Bombay.

Buenos Aires, 2. aprila. AS: Iz New Yorka poročajo, da je bilo 112.000 Japoncev z družinami, živimi v Kaliforniji, poslanih v koncentracijske taborišče S. Anita blizu Los Angelesa.

General Messe se zahvaljuje za darila iz domovine

Rim, 2. apr. AS. General Messe, poveljnik italijanskega ekspedicijskega zbora, je tajniku fasilne stranke poslal tole brzojavko:

»Organizacije stranke so z velikim poletom in v plemeniti tekmi zbirale in poslale bojevnikom italijanskega ekspedicijskega zbora volnena oblačila in darila v bogati meri. Dejanje po ljubezni presega gnožno vrednost daril in je moje vojaške prav globoko ganilo, ker so v tem videli tesno skupnost med domovino in vojsko. Vojaški italijanskega ekspedicijskega zbora se zavedajo, da so

pravi nasledniki v borbi proti boljševizmu, ki jo je fašizem prvi začel v Evropi, in v gotovosti zmage napenjajo vse sile in vso voljo. Volna, ki so jo ljubeznive roke mater in žena pripravile, da bi žnjo omilile krutost ruske zime, danes ni več potrebna. Zahvaljujemo se Vam, da ste se z vneto lotili skrbnega dela in Vas prosim, da bi tudi darovalcem izrazili mojo hvalečnost in hvaležnost mojih vojakov. Zmagali bomo!

General Messe.

Nemški pomorski uspehi v marcu

V marcu je bilo potopljenih 105 angleških in ameriških ladij — Visoke sovjetske izgube na vzhodu — Bombe na rušilce in podmornice v La Valetti

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 2. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na vzhodu je prišel sovražnik pri svojih, na več mestih vzhodnega bojišča izvedenih napadih, kakor tudi pri naših napadalnih podvzetjih, spet visoke izgube.

Težko topništvo je z vidnim učinkom obstreljevalo vojaške važne naprave v petrograjskih predmestjih.

Sovjetsko letalstvo je včeraj v zračnih bojih in na tleh izgubilo 45 letal.

V Severni Afriki so bila uspešno bombardirana letališča in vojašnice v Marmariki kakor tudi puščavska železnica ter angleške avtomobilske kolone ob egiptovski obali.

Ponoči in podnevi so se nadaljevali masovni napadi močnih bojnih in lovskih letalskih skupin na vojaške naprave na otoku Malti. Zadetki so izzvali močne požare in eksplozije v letalskih lopah, zakloniščih ter med razpostavljenimi letali. Potolčene so bile angleške protiletalske postojanke. V La Valetti so bombe zadele sovražne podmornice in rušilce. V zračnih bojih so bila sestreljena 3 angleška letala.

Italijanski bombniki so z dobrim uspehom napadli angleško trdnjavo Gibraltar.

Zadno noč so angleški bombniki izvedli zmirljevalne napade na zahodno nemško področje. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj izgub. Gospodarska škoda je majhna. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 11 bombnikov.

Boj proti preskrbovalni plovbi Anglije in Združenih držav je imel v mesecu marcu velike uspehe. Vojna mornarica in letalstvo sta potopila 105 sovražnih trgovskih ladij s 646.900 tonami. Od tega so nemške podmornice potopile 91 ladij s 584.900 tonami. Poleg tega je bilo nadaljnjih 39 sovražnih trgovskih ladij težko poškodovanih s torpedi in bombami.

Berlin, 2. aprila. AS. Iz pristojnih virov se je izvedelo, da so angleški bombniki zadno noč izvedli polet nad vzhodno ter severozahodno Nemčijo. Na različna mesta so spuščali bombe. Med civilnim prebivalstvom so mrtvi in ranjeni. Deset angleških bombnikov je bilo sestreljenih.

Stockholm, 2. aprila. AS. Kakor poroča londonski dopisnik lista »Stockholms Tidningen«, se angleška admiralijska flota, da bi nemška vojna mornarica povečala svojo delavnost na skrajnem severu in bi vedno bolj ogrožala zavezniki ladje. »Evening Standard« piše, da se je nemška ofenziva že začela in da so vedno bolj pogosti nemški napadi na zavezniki konvoje, ki vozijo proti Rusiji. Isti list piše, da je ta prometna zveza med Anglijo, Ameriko in Sovjetsko Rusijo, življenjskega pomena in da mora Anglija storiti vse, da bo zagotovila varno plovbo ladij na tej poti. »Daily Mail« pa piše, da morajo Angleži na tej poti pričakovati nove izgube, toda storiti morajo vse za ohranitev te zadnje vezi med Anglijo in njenim sovjetskim zaveznikom.

USA ne bodo mogle izvesti svojega oboroževalnega načrta

Rim, 2. aprila AS: Kakor poroča neka Reutersjeva vest iz Washingtona, je zdaj že jasno, da ne bo mogel biti izveden program za zgraditev ameriške mornarice, po katerem je bilo za letošnje leto predvidenih 8 milijonov ton ladjevja, in sicer zaradi nepripravljenosti, zaradi nezadostnih industrijskih sredstev, kakor tudi zaradi stalne nevarnosti od strani nemških podmornic, ki kar naprej potaplja ameriške ladje. Amerikanci priznavajo, da je v veliki nevarnosti celo obalska plovba in da se potji skozi Panamski prekop skoraj ne morejo več posluževati. Blago morajo prevažati večinoma le po suhem. Za izvedbo tega načrta bodo morali izdelati najmanj 18.000 vagonov in na tisoče lokomotiv.

Dramatičen razgovor med Stalinom in Kerrom

Stockholm, 2. apr. AS. Po poročilu dopisnika lista »Afton Bladet« iz sovj. prestolnice Kujbiševa, sta Stalin in angl. posl. Kerr imela pogovor, ki je ponekod bil naravnost dramatičen. Trajal je dve dobri uri. Razpravljala sta o brezbriznosti angleške vlade do jasnih, točnih in vztrajnih zahtev sovjetov, da naj Anglija od obljub in čenč preide k delu, da bi Rusijo razbremenila vedno hujšega pritiska nemških vojsk. Z drugimi besedami: Stalin je sprič dvoumni zagotovil angleškemu zastopniku hotel jasno povedati, da Sovjeti niso pripravljeni še naprej prenašati glavno težo položaja, in če Angleži mislijo, da se bodo mogli vojskovati z ruskimi vojniki, se motijo.

Indijski kongres je odbil Crippsove predloge

Stockholm, 2. aprila. AS. Londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet« poroča, da je komisija vseindijskega kongresa odbila Crippsove predloge s 37:16 glasovi.

Rim, 2. aprila. AS: Uradna angleška agencija poroča, da je osebni tajnik Stafforda Crippsa konservativec Gerard Palmer včeraj z letalom prispel iz Novih Delhov na Angleško.

Bangkok, 2. apr. AS. Iz indijske prestolnice gaporočajo, da je izvršni odbor vseindijskega kongresa včeraj štiri ure in pol razpravljal o predlogih angleškega odposlanca Crippsa, ne da bi se bil za kaj odločil. Sejo so potem preložili na današnji dan. »Odbor hindujske skupine makasabha je dal izjavo, da njegovi pripadniki zavračajo Crippsove predloge. Cripps je včeraj nadaljeval razgovore z različnimi indijskimi osebnostmi, posebno z zastopniki levičarskih strank.

Carigrad, 2. apr. AS. Iz indijske prestolnice poročajo, da je osrednji odbor vseh strank indijskega plemena Sikhov izjavil, da so Crippsovi predlogi nasprejemljivi in sicer iz naslednjih razlogov:

1. Crippsovi predlogi skušajo ločiti posamezne indijske pokrajine, namesto da bi celotnost Indije ojačevali.

2. Stvar vseh Sikhov je bila surovo izdana. Sikhi so se od prihoda Angležev v Indijo borili za Anglijo na vseh bojiščih, za plačilo pa so dobili to. Izgubili so vse svoje postojanke v Punjabu, čeprav jim je Anglija obljubila, da jih bo držala. Izgubili so sleherni upanje, da bi jih še kdo vpošteval in se bodo z vsemi silami upirali ločitvi Punjaba od vseindijske zveze. Tudi ne bodo pustili, da bi njihova domovina bila na milost in nemilost izročena tistemu, ki jo je onečastil.

Voditelja liberalne stranke Sapru in Jajaker sta v skupni izjavi dejala, da bi bila prava žalost, če bi Crippsovo poslanstvo ne uspelo, kakaj to bi povzročilo nasprotje med Indijci in to nasprotje bi bilo v sedanjih usodni uri pogubno. V Angliji in v zaveznikih državah se najbrž ne zavedajo, da indijska javnost ne more verjeti v izročitev oblasti Indijcem, če ne bo indijska vlada sestavljena tako, da bi državi lahko dala uspešno obrambo. To vprašanje je treba takoj načeti in rešiti.

Buenos Aires, 2. aprila. AS. Severnoameriški tisti so zvedeli iz Novih Delhov, da je Stafford Cripps nujno sporočil angleški vladi kompromisno rešitev, ki bi pripravila Indijce do tega, da bi se neposredneje udeležili obrambe Indije. To je edina rešitev, sicer bo angleški načrt za rešitev indijskega vprašanja odbit.

Buenos Aires, 2. aprila. AS: Iz Novih Delhov

Tretja obletnica zmage v Španiji

Madrid, 2. aprila. AS: Po celi Španiji so zelo slovesno praznovali tretjo obletnico zmage v državljanski vojni. V Madridu je bila velika parada, ki se je udeležil general Franco, vlada, diplomatski zbor, italijanski vojaško poslanstvo, zastopniki civilnih in vojaških oblasti in drugi. Parada je trajala nad dve uri ter je disciplinarno pokazala moč španske vojske in falange. Množica je privedla generalu Francu velike ovacije.

Dar družbe »Fiat«

Rim, 2. aprila. AS: Družba »Fiat« je Duceju nedavno donudila 10 milijonov lir za bojevnike. Vse to so si razdelili: 4 milijone za mornariško ministertvo, da bo ustanovila v Palermu zavod za »sirote mornariških častnikov, en milijon za dekliski zavod padlih vojakov v Torinu, en milijon za ustanovo, namenjeno sinovom letalcev, en milijon za zavod, v katerem so sinovi Črnihi erajc v Rubignacu, tri milijone pa GIL-u za vojne sirote.

Škofovski jubilej sv. očeta

Vatikan, 2. apr. AS. Meseca maja bodo praznovali škofovski jubilej sv. očeta Pija XII. Slovesnost bo imela resen značaj, kakor pristaja sedanjim časom. Ne bo posebnih romanj, kakor bi bilo običajno, in škofje posameznih škofij bodo vernike povabili samo k posebnim molitvam za papeža. Slovesnost bo imela globok duhovni in moralni značaj in naj bo z zidavo cerkve sv. Evgena v Rimu znamenje vdanosti katoličanov do sv. očeta. V Italiji bo proslavo vodil poseben odbor, ki mu je predsednik kardinal Lavitrano, člani pa so osebnosti iz vseh družabnih slojev.

Slovesnosti velikega četrtka v Vatikanu

Vatikansko mesto, 2. aprila. AS. Danes zjutraj so bila slovesna cerkevna opravila velikega četrtka v Sikstinski kapeli. Udeležil se jih je sv. oče Pij XII., kardinali, diplomatski zbor in vaticanske oblasti. Po sv. maši, ki jo je daroval kardinal doyen Pignatelli di Belmonte, je sv. oče odnesel Najsvetejšo v procesiji v Pavlinsko kapelo.

Sestanek Petain—Laval

Vichy, 2. aprila. AS: Včeraj je Pierre Laval obiskal maršala Petaina, s katerim se je dolgo razgovarjal.

Angleži in Sovjeti niso uspeli v Turčiji

Sofija, 2. aprila. AS. Poslanec Sofir Janev je v listu »Dnes« objavil članek z naslovom »Anglija išče zaveznike«. V članku pravi, da je Anglija od začetka vojne pa vse do danes upropastila vse države, ki so se zvezale z njo. Londonska obljuba pomoči se je vedno izpolnila v obliki tragične šale: vse države so druga za drugo plačale velik krvni davek za angleško politiko in so propadle. London sedaj skupno z Moskvo epletkari in skuša kaliti odnosaje dobrega soedstva med Turčijo in Bolgarijo. Toda ti poskusi so porodili v turških političnih krogih le sovraštvo proti Angliji in Sovjetom. Anglija zaskrbljeno išče nove zaveznike in ker jih v Evropi ni več, obrača oči v Azijo na svoje vazalne narode. Toda tudi Indijci so že spregledali in Anglija ne bo mogla več računati na nove žrtve za svoje samoljubje.

Irska noče dati Angležem živine

Lisbona, 2. aprila. AS. Irska vlada je izdala prepoved za izvoz živine za zakol na Angleško.

Nemški glasovi o prijateljskem razmerju med Bolgarijo in Turčijo

Monakovo, 2. aprila. AS: »Münchener Neueste Nachrichten« prinašajo članek svojega dopisnika iz Sofije o razmerju med Bolgarijo in Turčijo. Obe državi nadaljujeta prijateljsko politiko ter jo še učvrščujeta. Angleško-sovjetske spletke, ki so hotele izzvati napetost med Sofijo in Ankaro, so imele ravno nasproten učinek. Med obema državama, ki sta bili zaveznici v prejšnji svetovni vojni, je prišlo do znatnega izboljšanja medsebojnih odnosov. Med njima ni nikakih ozemeljskih računov, ki bi ju ločili. Bolgarja je za Turčijo kakor vrata v Evropo, dočim je Turčija Bolgariji v oporo.

ker ji ščiti hrbet. Po neuspehu sovjetskih načrtov v Bolgariji mora Ankara vsekakor računati z notranjo strnjeno bolgarskega naroda. Turčija nadaljuje s svojo korektno nevtralnostjo — ki je dobila še večje potrdilo v turško-bolgarskem paktu z dne 17. februarja 1941, Bolgarija pa na drugi strani upošteva velike težave, pred katerimi se nahaja Ankara zaradi vdora Angležev in Sovjetov v Iran. Ankara kaže tudi vedno več razumevanja za naloge, ki ji bo zaupana v novem evropskem redu.

Področja za razdeljevanje mleka v Ljubljani

Šentjakobski okraj in Dolenjska cesta

Mlekarna Magdalene M., Florijanska 9: leva stran Florijanske ul. od začetka do Ulice na Grad.
Mlekarna Ivanc Marija, Florijanska ul. 10: desna stran Florijanske ul. do vstete 18 (šentjakobsko župnišče).

Mlekarna Krže Ivana, Florijanska ul. 28: Florijanska ul. od vstetih 20 in 27 do vstetih 28 in 30 in Hrenova ul.

Mlekarna Gvozdenovič Zarko, Florijanska 40: Florijanska ul. od vstetih 30 in 43 do konca, Vozarski pot in Zvonarska ul.

Mlekarna Korošec Anica, Karlovska c. 8: Gruberjevo nabrežje, Hradskega c. do vstetih 7 in 16, Janežičeva, Karlovska, Prijateljeva, Privoz, Tesarska, Za gradom.

Mlekarna Lupinc Ivana, Dolenjska c. 48: Crna vas, Dolenjska c., Galjeva, Ilovski štradol, Izanška c., Jurčkova pot, Livada, Orlova ul., Peruzzijska, Rakovniška, Rudnik, Uršičev štradol, to je vse ozemlje, ki ga omejuje Dolenjska c. na eni strani, Ljubljana in Gruberjev prekop na drugi.

Bežigradski okoliš

Mlekarna Glavan Marija, Bleiweisova (prej Tyrševa) 37a: Bleiweisova c. od železniškega prelaza do vstetih 37a in 50, Livarska, Permova do Bežigrada, Pletersnikova do Costove, in Smoletova.

Mlekarna Stuler Nežka, Bleiweisova (prej Tyrševa) 37b: Bleiweisova c. od vstetih 37b in 50 do vstetih 43 in 52, Costova, Detelova in Robbova ul.

Mlekarna Gmajnar Anton, Bleiweisova (prej Tyrševa) 47: Bleiweisova do vstetih 47 in 54, Linhartova in Trstenjakova.

Mlekarna Leskovic Ana, Bleiweisova 47b: Bleiweisova do vstetih 55 in 58, Brankova, Grasselijeva, Kalanova, Marconijeva, Pletersnikova od Costove do konca, Preradovičeva in Svetosavska.

Mlekarna Penko Ivanka, Bleiweisova 69: Al. banska (spodnji del), Bleiweisova do vstetih 80 do 85, Dravska, Kržičeva, Peričeva, Premurska, Ulica sv. Marka in Vodovodna do vstetih 22 in 39.

Mlekarna Kerne Marija, Bleiweisova 88: Bleiweisova do vstetih 90 in 97, Celjska, Dermotova, Herbersteinova, Ipravčeva, Koroska, Mariborska, Pribinova in Topniška.

Mlekarna Ilovac Marija, Bleiweisova 92: Bleiweisova od vstetih 92 in 99 do konca, Albanska gornji del, Cerkova, Dimičeva, Försterjeva, Dečkova, Funtkova, Glavarjeva, Grafenauerjeva, Grintovska, Jamnikova, Hubadova, Kobičeva, Kocbekova, Kocenska, Koželjeva, Lambergerjeva, Lužiško-erbska, Ogrinčeva, Peganova, Popovičeva, Posavskega, Robičeva, Rožanska, Stoženka, Stožice, Tolstojeva, Triglavška (pri Bleiweisovi), Turnerjeva, Zagrebška in Zupanova.

Mlekarna Pezdin Rado, Vodovodna c. 67: Strojeva, Triglavška pri Vodovodni, Velikovska in Vodovodna od vstetih 24 in 41 do konca.

Mlekarna Drole Ivanka, Staničeva 6: Apihova, Einspielerjeva, Franketova, Lavričeva in Staničeva z izjemo št. 2.

Mlekarna Vidic Stanislava, Staničeva 2: Bežigrad, Baragova, Hranilniška, Parmova od Bežigrada do konca in Staničeva št. 2.

Šiška

Mlekarna Horjak Marija, Celovška 28: Celovška c. od začetka do vstetih 30a in 35, Javornikova in Jesenčeva ulica.

Mlekarna Kovačič Lucija, Celovška c. 34: Celovška c. do vstetih 43 in 58, Frankopanska, Gubčeva, Malgajeva in Zibertova do Medvedove.

Mlekarna Jurkovič Katarina, Celovška c.: Celovška c. do vstetih 63 in 56, Lepodvorska do Medvedove in Pod gozdom.

Mlekarna Rupena Rozalija, Jernejeva 2: Celovška do vstetih 66 in 69, Dolinska steza, Gasileška, Jernejeva do Medvedove, Kosova, Maurerjeva, Stefanova, Vodnikovova do vstetih 15 in 18 in Železnikarjeva.

Mlekarna Samec Adela, Celovška 72: Aljaževa, Beljaška, Celovška do vstetih 84 in 93, Knezova, Tržna in Verovškova do Černetova.

Mlekarna Gruden Jakob, Celovška 101: Celovška do vstetih 98 in 103, Černetova od Aljaževe do konca, Drenikova, Hotimirova, Kettejeva, Podjunska, Podlimbarskega in Videmska.

Mlekarna Ambrozič Ivanka, Celovška 105: Aleševčeva, Brejčeva, Celovška do vstetih 111 in 112, Galetova, Kneza Koelja, Na jami in Vodnikovova od vstetih 17 in 20 do vstetih 35 in 42.

Mlekarna Kovačič Angela, Celovška c. 135: Andrejeva, Bitenčeva, Bizjanova, Bohinčeva, Bregarjeva, Celovška od vstetih 113 in 114 do konca, Cesta v Koseze, Čebelarška, Devova, Dolnice, Drabosnjakova, Draga, Draveljska, Dravlje, Freyerjeva, Glince, Gorazdova, Gutmanova, Javorškova, Kamna gorica, Kamnogoriška, Knoblarjeva, Korotanska, Koseška, Kovška, Krovška, Kumerdejeva, Lakotence, Ledarska, Laznikova, Levičnikova, Ljubeljska, Martin Krpanova, Matjanova pot, Na dolih, Na Korosici, Na trati, Obrska, Pavličeva, Peterčeva, Pot, Podutiška, Podgora, Pod hruško, Podutiška, Poljana, Prelovčeva, Preradovičeva, Pržanjška, Savelska, Sadjarska, Scopoljeva, Sojerjeva, Stegne, Sv. Roka ul., Šišenska, Šolska,

Trata, Tugomerjeva, Vodnikovova od vstetih 37 in 44 do konca, Vrbska, Zapuška, Zatišje, Za krajem, Za vasjo, Zlatek.

Mlekarna Košak Antonija, Lepodvorska 29: Frankopanska od Medvedove do konca, Jernejeva od Medvedove do konca, Jezerska, Lepodvorska od Medvedove do konca, Medvedova od Lepodvorske do konca, Polakova in Zibertova od Medvedove do konca.

Mlekarna Tušar Antonija, Medvedova 30: Medvedova od začetka do Lepodvorske.

Mlekarna Režek Minka, Janševa 2: Borutova, Černetova do Aljaževe, Goriška, Janševa, Kamniška, Kavškova, Milčinskega, Murnova, Podmilščakova, Samova in Verovškova od Černetove do konca.

Tržaška cesta

Rožna dolina

Mlekarna Škorjanc Cecilija, Tržaška c. 2: Tržaška c. 2, Vrtača in Viktorja Emanueleja (prej Bleiweisova) do Erjavčeve.

Mlekarna Turk Ivanka, Tržaška c. 6: Aškerčeva, Groharjeva, Levstikova od Vrtače do konca, Mirje od Murnikove do konca, Murnikova, Tobačna, in Tržaške desna stran od vstetih 4 do vstetih 12.

Mlekarna Ziberna Marija, Tržaška cesta 5: leva stran Tržaške c. od začetka do vstetih 9, Marmontova od začetka do Langusove in Verstovškova od začetka do Langusove.

Mlekarna Novak Anica, Tržaška c. 11: Bičevje pri Langusovi ul., Langusova, Lepi pot, Oražnova in leva stran Tržaške c. od vstete 11 do vstete 21.

Mlekarna Vodnik Alojzija, Tržaška c. 21:

Bičevje pri Jadranski, Hajdrihovi, Idrijska, Glinška, Jadranska, Marmontova od Langusove do konca, Postojnska od začetka do Bobenčkove, Sumarjeva in Tržaška od Langusove do Bobenčkove.

Mlekarna Škriba Lora, Tržaška 60: Bobenčkova, Gostilničarska, Obrtniška, desna stran Tržaške od lekarne do vstete št. 60 in Vrhovnikova.

Mlekarna Petek Angela, Tržaška c. 62: Gregorinova, Kogojeva, Postojnska od Bobenčkove do konca in Tržaška od vstete 62 do vstete 74.

Mlekarna Zorž Ema, Tržaška c. 81: Campova, Ločnikarjeva, Mencingerjeva, Splitska, Svetogorska, Šibenška, Tržaška od vstete 77 do vstete 95, Velebitska in Zavetiška.

Mlekarna Pretnar Kati, Tržaška 88: Abramova, Bokalska, Bonifacijeva, Cesta na Dobrovo, Cesta na Vrhovec, Cesta na Brod, Cerkniška, Cesta na Brdo, Kančeva, Kozarje, Martinovna, Merčnikova, Nanoška, Sattnerjeva, Tolminska in Tržaška od vstetih 76 in 95 do konca.

Mlekarna Anderlič Zofija, Predjamska 8: Cesta v Rožno dolino od Štrekljeve do konca, Ceste II., IV. (Predjamska), VI., VIII., X. in XII. do ceste IX., ceste III., V. in VII., Kocenova, Levčeva, Večna pot in Žitnikova.

Mlekarna Slanič Pavla, Rožna dolina II. 36: Brdo, Brdnikova, Kolažbova, Cesta II. od ceste IX. do konca, Ceste IX., XI., XIII., XV., XVII., XIX. in XXI.: Legatova, Na tezi, Poklukarjeva.

Mlekarna Špan Nežka, Predjamska 53: Ceste IV. (Predjamska) VI., VIII. in X. od Predjamske do konca.

Mlekarnicam!

Dvignite čimprej nakaznice za sir v naši pisarni, Puccinijeva ulica 9, II. nadst., soba 33.

Uradni razglasi

Taksne in davčne olajšave družbi »Emona«

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi čl. 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na mednarodne sporazume o preselitvi domačih Nemcev in nemških državljanov iz Ljubljanske pokrajine v Nemčijo in smatrajo za potrebno da se dovolijo zavodu za poljedelstvo in nepremičnine »Emona« v zvezi s prenosom imovine izselnikov taksne in davčne olajšave,

odreja:

Družba »Emona«, Istituto Agricolo Immobiliare v Ljubljani je od dne svoje ustanovitve pa do konca leta 1947 oproščena plačevanja vseh taks in dopolnilnih taks kakršne koli narave in vrste v prid kakršne koli ustanove, izven: a) takso na rabokupne pogodbe in nemških državljanov iz Ljubljanske pokrajine v Nemčijo in smatrajo za potrebno da se dovolijo zavodu za poljedelstvo in nepremičnine »Emona« v zvezi s prenosom imovine izselnikov taksne in davčne olajšave,

Clen 2. Izjemoma in za spredaj navedeno razdobje so prosti oz. oproščeni vsakršnih taks in dopolnil. takso kakor tudi davkov katere koli oblike prenosi bodisi prejemnik ali nepremičnine lastnik, vstevši stoječa drevesa v gozdovih, od nemških državljanov in domačih Nemcev izseljenikov iz Ljubljanske pokrajine na družbo »Emona« in od te prvega naslednika ter enako spisi, kupoprodajne pogodbe, zemljiško-knjižni predlogi, odločbe in vpisi ob teh prenosih lastnine in zaradi njih ali pa nanašajoči se na vpis in izbris drugih stvarnih pravic.

Clen 3. Davčna osnova za predpis osnovnega in dopolnilnega družbenega davka, kateremu je družba »Emona« zavezana, se določijo zgolj le po letnem dobičku (čl. 86, odst. 1. in 2. zakona o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928, Službene novine št. 29/VII/31 in poznejše spremembe), izključivši predpis minimalnega davka, določenega po kosmatem letnem prometu (čl. 86, odst. 2. omenjenega zakona).

Clen 4. Družba »Emona« je zavezana zemljarini in zgradarini po zakonu o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928, Službene novine št. 29-VII-31 in pravilniku z dne 29. avgusta 1928, št. 107.000 in poznejših spremembah, pri čemer pa je upoštevati tole:

a) posamezna posestva, ki jih je družba »Emona« kupila ali jih še kupi, ostanjejo glede obdavčevanja ločena in se izključujejo združitve raznih dohodkov, ne da bi se upoštevalo, da so vpisana skupno na družbo »Emona«;

b) kljub temu, da so nepremičnine vpisane na družbo »Emona«, obdržijo glede davčne zavezaneosti in odmere davka svojo dosedanja upravitelje kakor tudi vse oprostitve, ki so jih uživale pred pridobitvijo po družbi »Emona«. Družba »Emona« je oproščena plačevanja davka na rente (iz členov 60. in 73. zakona o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928, Službene novine št. 29-VII-31), davka od morebitnega pre-

sežka zakupnine na katastrski čisti dobiček (čl. 60. omenjenega zakona).

Clen 5. Od dneva svoje ustanovitve pa do nadaljnjega odredbe je družba »Emona« z omejitvijo na društveni davek oproščena tudi plačevanja prispevka v Narodno-obrambni sklad, uvedenega s § 19. finančnega zakona 1939-40, objavljenega v Službenih novinah bivše kraljevine Jugoslavije z dne 1. aprila 1939 in poznejšimi spremembami.

Ljubljana, dne 30. marca 1942-XX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Sprememba cenikov za zdravila

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na svojo naredbo z dne 2. decembra 1941-XX št. 167 o ustanovitvi komisije za revizijo in dopolnjevanje cenika zdravil in glede na predlog te komisije z dne 10. marca 1942-XX št. 1

odreja:

Clen 1. Cene sedaj veljavnih cenikov za zdravila, zdravilne specialitete in lekarnarski material se spreminjajo in se določajo takole:

1. Cena za recepte normalne vrste: po veljavni tarifi (Taxa medicamentorum) se zvišuje za 30%. 2. Okrogla cena za recepte, izvršene po zdravniškem (magistraliter recepti) in ki se izračuna po ceni, določeni v veljavni tarifi (Taxa medicamentorum), se zvišuje za 30% od skupne vsote vsakega posameznega računa. 3. Cena zdravilnih specialitet italijanskega in inozemskega izvora, ki je natisnjena na zaobali vsake posamezne specialitete, se zvišuje za 8%. 4. Cena zdravilnih specialitet: Fagisan, Fortisan, Koferin, tablete Nibol, ung. Nosal, Planinka čaj, Slatinske tablete in Tusiflor, ki jih izdeluje lekarna mr. ph. Bahovec Leon v Ljubljani in: tablete Ampyrol, čaj Choletesin (mit. in fort.), Guajacalcol, Guajacalcol c. codeino, Guajacalcol c. ferro Pillulae calcinantes sec. Dr. Peyr (mit. in fort.), Syrup hypofosfit comp. mr. Kolaf, Syrup lactocerosotis solub. comp., ki jih izdeluje tvrdka mr. ph. Kolaf, kemijsko-farm. laboratorij v Ljubljani, se zvišuje za 30% tako za prodajo lekarnarjem, zdravnikom in veterinarjem, ki imajo priročne lekarne, kakor tudi za prodajo občinstvu. 5. Prodajna cena 96% alkohola lekarnarjem za lekarniško rabo se določa na L. 49.75 za 1 kg, za bencin za lekarniško rabo pa na L. 9.90 za 1 kg. V prodaji pri lekarnarjih občinstvu se te cene zvišujejo za 30%.

Poviški iz točk 1., 2. in 3. veljajo od 1. januarja 1942-XX za cene receptov oziroma zdravilnih specialitet italijanskega in inozemskega izvora, oddanih za račun vseh ustanov in vseh oseb, ki imajo po členih 9., 10. in 12. uredbe z dne 30. decembra 1940. S. št. 303.306, pravico do znižanja, od dne objave te naredbe v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino pa za občinstvo, ki ima pravice do znižanja. Poviški iz točk 4. in 5. stopijo brez razločka v vel-

ljavo z dnem objave te naredbe v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Clen 2. Sindikat lekarnarjev Ljubljanske pokrajine se pooblašča za pregled, pripravo in dopolnjevanje cenikov »Taxa medicamentorum« za normalne vrste in specialitete na podstavi veljavnih predpisov in pravilnikov in predlagati svoje izdelke komisiji za revizijo in dopolnjevanje cenika zdravil, ki predloži po členu 2. naredbe z dne 2. decembra 1941-XX št. 167. Visokemu komisarju vsaka dva meseca, pa tudi prej, morebitne spremembe cen.

Clen 3. Kršitelji določb o cenah iz čl. 1. se kaznujejo upravno po postopku iz navedbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 z zaporom do dveh mesecev in v denarju do 5000 lir.

Clen 4. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Zasega bakrenih predmetov pri zasebnikih in industriji

Rim, 2. aprila. AS. Rimski »Uradni list« je objavil odredbo državnega podtajnika za vojno izdelavo, da se pobere bakrena posoda in predmeti za družinski rabo. Uredba pravi, da morajo lastniki dati na razpolago in oddati, kadar bodo to oblasti odredile, sledeče predmete iz bakra: sleherni kuhinjski bakreni predmet, zajemalke, lonce, pralne banje, kotle za kuhanje živini, ogrevalne kotlice v kopalnicah, ki niso v rabi, poneve, pladnje, majolike, postelne ogrevalnike in podobno. Od zaplembe so izvzeti lonci za polento, kotliči pri štedilnikih, predmeti državne lastnine, dalje odredbe ne veljajo za družbe in državljane tujih držav, če ne pripadajo sovražnim državam. Končno so izvzeti bakreni izdelki po dekretu državnega podtajnika za vojno izdelavo z dne 28. jan. 1942.

Način, kako se bo pobiralo to blago, bo pravočasno objavljen obststvu. V vsaki občini bo v ta namen začel poslovati poseben zbiralni odbor. Družba za zbiranje starega železja bo organizirala celotno akcijo. Korporacijsko ministrstvo je določilo odkupno ceno za bakreno posodo, naj bo rabljena ali nova, z 20 lirami za kilogram. Vsakdo bo dobil odškodnino plačano takoj na mestu.

Z drugim odlokom se odreja zaplemba industrijskih bakrenih izdelkov. Prav tako kakor zasebniki morajo tudi industrije prijaviti in shraniti bakrene predmete do takrat, ko se bo zbiranje začelo. Sledeče bakreno blago spada pod zaporo:

Slasličarska industrija: Ponvice, kozice in podobno, posode za sladoled, kotliči z dvojnimi dnom za kuhanje, posode za izdelovanje sladkarij, drugi pripomočki iz bakra.

Grafična industrija: Bakrene plošče za bakrotisk, bakreni modeli, katode in palice za galvaniziranje plošč in valjev, razne naprave in pripomočki iz bakra.

Tekstilna industrija: Valji za tiskanje tkanin.

Cetrtno teže navedenih bakrenih predmetov bo oblast pobrala, ostanek pa bodo obdržali lastniki in jih lahko porabili za prvotne namene, vendar pa je prepovedana sleherni prodaja ali predaja drugim, brez posebnega dovoljenja državnega podtajnika za vojno izdelavo. Odlok o zasegi bo osebno objavljeno lastnikom, ki so prijavili ali še bodo prijavili to blago zvezi industrije. Navedene predmete morajo lastniki v treh dneh po objavi zasega ali po javni objavi podrobnih določil izročiti ustanovi za razdeljevanje kovin v določenem razmerju. Tudi za te predmete bo odkupna cena po 20 lir za kilogram čiste teže.

Gospodarstvo

Iz trgovinskega registra. Vpisane so bile naslednje izpremembe: Pri tvrdki Jelacin & Kom., tovarna zamaskov je bila vpisana samostojna prokura Jelacin Melite, roj. Ožt. — Pri tvrdki Slavio Kolar je bil izbrisan imetnik Kolar Slavio, vpisan pa Kolar Milan. Pri tvrdki Medic-Zankl, tovarna olja, lakov in barv v Ljubljani je bil izbrisan prokurist Zemljik Joško. — Pri tvrdki Mihael Pakič, Ljubljana so bili izbrisani dosedanja javni družbenik Rohrmann Viktor in Pollak Oskar ter prokuristinja R. Roza, vpisani Rohrmann Roza, R. Milena, R. Danica, inž. Rohrmann Vladimir, Müller Vera, roj. Rohrmann in Pollak Mira, roj. Rohrmann, tvrdko popisuje družbenica R. Roza. — Pri tvrdki F. P. Vidic & Komp. je bil izbrisan javni družbenik Dr. Dečman Anton in je samolastnik tvrdke Dečman Anton st., prokurist pa dr. Dečman Anton. — Pri tvrdki A. Vodnik, kamnosečstvo je bil vpisan novi lastnik Jankovič Alojzij in se tvrdka glasi Alojzij Vodnik, nasl. Alojzij Jankovič.

Stora d. d., tovarna zaves eklicije občni zbor delničarjev za 15. april ob v Zadržno gospodarsko banko. Predlagano je zvišanje glavnice od 380.000 na 3.8 milij. lir. Predlagana je nadalje izprememba pravil.

Spletakar evrop-ske politike: Delcassé

Temeljni pomen pogodbe med Francijo in Rusijo je bil tako razširjen in pogodba o dvojni zvezi ni bila več samo obrambnega pomena, ampak je postala tudi dinamična, to se pravi, da je bila napadalna, če bi to zahtevale okoliščine. Tako se je Delcassé opremil z raznimi varščinami proti Nemčiji, vendar pa se je Nemčiji istočasno tudi dobrikl in se ji klanjal. V Berlinu je Kiril prepričanje, da bo Francija mogla pozabiti leto 1870. Proti Angliji pa je kmalu potem zavzel še bolj previdno stališče, ko je v poletju 1900 in v februarju 1901 sklenil z Rusijo vojaške dogovore, na temelju katerih bi Francija v primeru vojne med Anglijo in Rusijo zbrala ob Rokavskem prelivu 150.000 mož svoje vojske, ki bi naj vdrli v Anglijo, Rusija pa se je obvezala, da bi v primeru vojne med Anglijo in Francijo zbrala v srednji Aziji vojsko, ki bi štela 300.000 mož in ta vojska bi morala vdreti v Indijo.

Iz vsega tega se vidi, da si je Delcassé želel angleško prijateljstvo, ni pa bil pripravljen, da bi se vrgel na slepo v angleške roke, ampak je hotel, da bi angleška vlada morala dometi potrebo francoskega prijateljstva. Ko bi Anglija trkala na francoska vrata, bi morala tako prijateljstvo seveda drago plačati. Ta načrt je bil tvegan, toda nemške napake — Nemčija je nihala med angleškim in ruskim prijateljstvom — so podprle Delcasséja in mu omogočile uspeh. Angležem je bilo treba predvsem vsiliti prepričanje, da so popolnoma sami, ko si domisljajo, da žive »v bleščeči osamljenosti« in da je ta osamljenost tako nevarna, da je treba najti kakšnega zaveznika. V ta namen so sijajno služili sporazumi, ki so bili med Italijo in Francijo sklenjeni 1. januarja 1901 in 30. junija 1902. Ti sporazumi

so zlasti znani po svojih imenih Visconti Venosta-Barrière in Prinetti-Barrière. S temi pogodbami sta si Italija in Francija priznali vplivno območje ob Sredozemskem morju in n sicer Francija v Maroku, Italija pa v Tripolitani in Cirenajki in tako se je izločil ne samo glavni razlog, zaradi katerega je Italija pristopila k trojni zvezi, ampak se je izločil tudi sestavni del angleške politike na Sredozemskem morju, to je, odstranil se je spor med Francijo in Italijo. Nazadnje pa se je Delcasséju s temi pogodbami posrečilo zagotoviti si italijansko nevtralnost v primeru napada, ali pa samo neposrednega izzivanja s strani tretje države, to je s strani Nemčije. Obe pogodbi med Francijo in Italijo sta imeli velik uspeh, vendar pa je težko reči, kdo ima večjo zaslug, ali zunanji minister Delcassé, ali pa veleposlanik Barrère. Oba sta namreč delala v tesnem sodelovanju in v popolni harmoniji nazorov in misli.

Pač pa ni imel Delcassé sreče, ko se je hotel približati Španiji. Španijo se je hotel sprazumeti v letu 1903 in sicer samo s tem namenom, da bi Anglijo še bolj »osamile« in jo prisilil, da bi se morala približati Franciji. Ti poskusi so bili nesrečni zaradi tega, ker je španska vlada v Madridu bila nazirana, da bi sporazum med Francijo in Španijo moral slediti pogodbi med Francijo in Anglijo, ne pa biti uvod v to pogodbo. Delcassé tokrat ni bil trmast in je pohitel s pripravi za glavno bitko, to je za bitko z angleško vlado.

Izid bitke je bil silno zadovoljiv in sicer ne samo zaradi popolne izvedbe »obkoljevanja«, čigar žrtev je bila Anglija, ampak tudi zaradi taktičnosti in uglašenosti, s katero je bil ta načrt uresničen. Če se ne bi zgodilo tako, tedaj bi se rodil nevaren nasprotni učinek in Anglija bi se pognala v naročje Nemčije in ustvarila bi se zveza med Anglijo in Nemčijo, ki so si jo nekatere angleški politiki tako zelo želeli. Uglašenost Delcasséjeve politike, psihološke napake Nemčije, osebne simpatije angle-

škega kralja Edvarda VII., so rodile svoje sadove: dne 8. aprila 1904 je bil sklenjen sporazum med Anglijo in Francijo. Sporazum je med obema državama izločil vsa trenja v Ameriki, Afriki in Aziji in ni samo začel nove dobe med obema državama, ampak je Franciji zagotovil novo bogato pokrajino — Maroko.

Delcasséjev uspeh je bil popoln. To so še bolj razumeli v Nemčiji kakor pa v Franciji, kjer je še mnogo ljudi bilo sovražno razpoloženih proti Angležem. V svoji kratkovidnosti so obžalovali tisto popuščanje, ki ga je morala Francija storiti v Egiptu. Nemški kanceler Bülow je dne 12. aprila uradno izjavil, da Nemčija nima nobenega razloga za to, da bi se vznemirjala zaradi pogodb, ker ima v Maroku braniti koristi, ki so zgolj gospodarskega značaja, v svojem srcu pa je vendar razumel ves politični pomen te pogodbe, pomen, o katerem se je sam Delcassé svojemu zvestemu sodelavcu Paleologu takole izrazil: »Verujte mi, da se ne bom ustavil pri tej pogodbi. Obracun s preteklostjo zahteva, da sklenem politični sporazum z Anglijo. Dragi prijatelj, kakšna obzorja se sedaj odpirajo pred nami! Pomislite samo: če bi se lahko istočasno naslanjali na Rusijo in na Anglijo, kako bi bili močni proti Nemčiji!«

Delcassé je imel prav. Teden dni po tem razgovoru se je Rusija, francoska zaveznica, zapletla v vojno z Japonsko, ki je bila zaveznica Anglije. Stališče francoske vlade je bilo zelo težavno, ko je morala izbirati med ruskim zaveznikom in novim angleškim prijateljem. Položaj francoske vlade je postal zlasti zapleten tedaj, ko so angleške topničarke ob koncu leta 1904 plomota obstreljevale rusko brodogradnjo. Samo Delcasséjeva zaloga je, če se je ta zadeva prijateljsko uredila in sicer v obojestransko zadovoljstvo Angležev in Rusov, zadovoljna pa je bila seveda tudi Francija. Lahko se reče, da je francoska politika v teh časih ob koncu leta 1904 in ob začetku 1905 dosegla pravi višek v taktičnosti in uglašenosti. (Dalje.)

Danes so nove mestne tržnice že odprte

S tem je uresničena prva stopnja velikega načrta, ki bo ustvaril na Vodnikovem trgu okrog novega rotovža arhitektonsko izredno lep prostor

Ko se je po prvi svetovni vojni vrnil iz Prage arhitekt Jože Plečnik v svojo rodno Ljubljano, je z njim prišla tudi misel novega magistratnega poslopja na Vodnikovem trgu in tržnic ob Ljubljanici. Po več spremembah je naposled izoblikoval velik projekt regulacije in zazidave vsega desnega brega Ljubljane od Tromostja do Zmajskega mosta s Pogačarjevim in Vodnikovim trgov. Po največjem projektu bi žrtvovali stolno župnišče, kjer je v pritličju ljudska knjigarna, prav tako tudi nekdanj Mahrovo hišo, ki je sedaj mestna last, in tudi lepo poslopje semenišča. Od stolnice pa do Kopitarjeve ulice, ob vsej tej ulici ter spet nazaj čez prostor semenišča in velik del Pogačarjevega trga je projektant zamislil v zvezi s stolnico veličastni novi rotovž. V pritličju traktu proti Ljubljanici bi bilo polno malih trgovin, druga poslopja bi pa nosili stebri. Med poslopji bi ostal velik trg za živilski trg, ki bi s svojim življenjem in blagom prav slikovito poživljal bogato arhitekturno poslopje. Ob slabem vremenu bi se prodajalci in prodajalke s dvoriščnega trga preselili pod omenjena stebrišča poslopji. Najplemenitejši okras trga bi bil pa portal semenišča s slovitima Atlantoma, a poleg njega bi ostala samo še semeniška knjižnica s čudovito ohranjenimi freskami slavnega Julija Quaglia. Po tem grandioznem načrtu bo Ljubljana dobila za več generacij dosti prostora, do skrajnosti sodobne in smotrno urejene tržnice, združene s rotovžem in po zgledu več stoletij starih tržnih palač po velikih mestih bodo tudi ljubljanske tržnice s rotovžem že zaradi same arhitektonske lepote od stoletja do stoletja bolj sivele.

Prva stopnja uresničenja tega velikega projekta so sedaj odprte tržnice ob Ljubljanici. Glavna štirih poslopja so gotova in časom primerno brez bučnih slavnosti izročena svojemu namenu v prid vsemu prebivalstvu. V dveh mesecih bomo pa lahko izročili tudi podaljšek do tromostja ribičem in trgovcem z ribami, semenjem in cveticami.

Mestna uprava je bila prepričana, da bo lani lahko pričela zidati trakt novega magistrata za Mahrovo hišo vzporedno s tržnicami do semenišča.

Z zidarskimi deli pri tržnicah je začel mestni stavbenik Matko Turk 1. avgusta 1940, za njim pa po vrsti drugi obrtniki in dobavitelji, ki so spet dokazali, da so mojstri tudi najtežjih nalogam. Takoj so se pa pojavile težave izrednih časov z vojaškimi vpoklici delavcev, konj in avtomobilov, s silnim naraščanjem cen in pomanjkanjem raznovrstnega gradiva, ko zlasti železa, instalacij in cementa skoraj ni bilo več mogoče dobiti. Tudi dolgotrajna zima je zavlekla dela, vendar pa lahko govorimo o posebnih previdnostih mestnega tehničnega oddelka in podjetnikov, ki so si o pravem času nabavili potrebno gradivo, hkrati pa tudi o sreči, da odpiramo tržnice z razmeroma zelo majhno zamudo.

Nove mesarske tržnice se razprostirajo v

dolžini 226 m ob Ljubljanici ter stoje na opornih zidovih regulirane reke. To dolžino je projektant naprej na sredji razdelil s tržnim mostom, kjer imamo sedaj 21 m širok presledek med srednjima dvema tržnicama. Na vodo so tržnice 10 m visoke ter razdeljene na dve etaži. V spodnji etaži imajo mesarji shrambe, zgoraj prodajno dvorano, ki jo posebno krasi živahni križni oboki in imajo tudi to prednost, da so nad polovico cenejši kot mrtvi betonski stropi. Prodajne dvorane so znotraj visoke po 4 m ter po 5 m globoke. V vseh štirih dvorinah je razvrščenih 30 po 6 m dolgih miz. Nekateri mesarji so se zadovoljili tudi s polovico prodajne mize in prostora. Pred 70 cm širokimi prodajalnimi mizami je za kupce 1,70 m širok hodnik. Za vsako posamezno mizo je popolnoma opremljena in ločena mesnica z opremo iz umetnega kamna, belo emailiranega železa in jekla, ki ne rjavi, edino mesarski čoki morajo biti leseni. V vsaki posamezni mesnici je tudi vodovod in električna napeljava za luč in moč, prav tako pa tudi v spodnji shrambi in najpogostejših pritličjih. Vsaka mesnica ima tudi priključek za svoj telefon. Drugi hodnik pa vodi zunaj ob tržnicah pod pristreškom, ki poživlja na 5,50 m visokih stebrih. Ker je streha kolonade široka 3,40 m, gospodinjam pri kupovanju mesa tudi pred tržnicami ne bo treba dežnikov. V obeh stebriščih je prostora za po štiri klobasarice ali druge prodajalce mesnih izdelkov.

Vse tržnice imajo polkrožna okna, samo nekoliko ožja nego so dolge prodajalne mize, da bodo tržnice vedno polne luči in svetlobe, vendar pa do skrajnosti obvarovane pred prepihom, čeprav ima vsaka prodajalna miza pred seboj svoja vrata sredi velike okenske stene.

Tudi podaljšek mesnic do tromostja stoji na opornem zidu regulirane Ljubljane, vendar se pa monumentalna gmota tržnice za meso v novi stavbi zniža in razčleni, nato pa proti tromostju popolnoma zrahlja v stebrišče ter v tem lahkem ritmu prehaja v balustrado tromostja. Prehod med stebriščem in tromostjem, obenem pa zaključek stebrišča tvori mični cvetlični paviljon, a namen vsega podaljška smo povedali že zgoraj.

Že zgoraj smo omenili tudi stavbišče za tržnice, sedaj pa moramo samo še dopolniti, da je projektant prostor za vse tržnice prav za prav našel na tem popolnoma zapuščenem prostoru, ki prej nikdo ni mislil, da bi ga bilo po sedanjih načelih urbanizma sploh mogoče izkoristiti. Tako je projektant ta prostor takorekoč podaril Ljubljani. Tržnice z obema terasama in pokritim hodnikom zavzemajo 1876 kv. metrov stavbišča. Tej površini moramo pristeti še 188 kv. m sveta, ki je pripravljen za dohod na nameravani tržni most. Tako je bilo pridobljenega 2064 kv. metrov stavbišča. Meter tega sveta je sedaj vreden najmanj po 800 lir ter bi mestna občina ljubljanska samo za ta evet morala prav gotovo plačati najmanj 1 milijon 500.000 lir. Še nedodelane ribnice s stebri-

ščem med mesnicami in tromostjem pa spet zavzemajo 320 kv. metrov dosej popolnoma neizkoriščenega sveta. Ker pa strokovnjaki kvadratni meter tega sveta cenijo po 1200 lir, je tudi tukaj mestno občina prihranila kakih 400 tisoč lir. Za Ljubljano pomeni blizu 2 milijonov lir prav lep prihranek.

Delo je končano brez nesreč za življenje obrtnikov in delavcev, zato se pa moramo zahvaliti Bogu, da so nam odprte prelepe tržnice. Obenem pa s priznanjem in hvaležnostjo čestitamo k velikemu uspehu vsem, ki so Ljubljani kakor koli pripomogli do tako potrebnih tržnic, saj je namen tržnic samo blaginja ljubljanskega prebivalstva. Vsem, ki bo lo danes ali še po poznih desetletjih prodajali ali kupovali v tržnicah, pa želimo samo zadovoljnost in veliko srečo!

~~~~~

Mučniku

† Jaroslavu Kiklu

Junak, ki čas pozval te v boj je z zlobo, a terjal tudi mučeniško kri!
Razlil si jo v poročito lepših dni —
ostvarjal nam nov rod in novo dobo!

S krvjo nedolžno svojo zdaj odpiraj ljudem, ki zaslepljeni so, oči,
a nam podajaj vedno več moči
v tem boju: s smrtjo svojo nas podpiraj!

Kri mučeniška — seme plodovito
iz božje roke, da v bogato žito
kot Ti, nam zraste žive vere plod!

Enako smo pripravljeni storiti —
ljubiti Njega, Cerkev in stopiti —
junaki križa — z njim na križev pot!

M. Kr.

~~~~~

Dve novi delniški družbi na Hrvaškem. Na Hrvaškem je bila ustanovljena delniška družba Sečerača s glavno 50 milijonov kun. Delnice so nepremorne brez dovoljenja ministra za narodno gospodarstvo. Podpišejo pa jih lahko tudi inozemci. Naloga nove družbe je v 6 letih povečati proizvodnjo za sladkorno peso tako da bo znašala proizvodnja 30.000 ton sladkorja letno. Prve rafinerije s kapaciteto 10.000 ton morajo biti zgrajene v 16 mesecih. Druga družina pa se imenuje Kemično-tovarna d. d. z glavno 50 milijonov kun, družba bo izdelovala kemične pripomočke za vse vrste kmetijstva.

Prispevek za ustanovo za celulozo. Nacionalna ustanova za celulozo in papir je sporočila vsem podjetjem — izdelovalcem papirja, celuloze itd., da je določen prispevek za to ustanovo v znesku 10% vrednosti proizvedenega papirja, kartona itd., dočim je znašal doslej samo 5%. Pri uvozu je določen prispevek na 7%, dočim je znašal doslej 3,5%.

Čuvajmo orehova drevesa v naši pokrajini!

Ljubljana, aprila.

Že pred to vojno, pred kakšnimi petimi ali šestimi leti, je tedanji banski svet sprejel na enem svojih zasedanjih zelo ostro naredbu, ki naj prepreči izsekavanje orehov v bivši Sloveniji. Orehovega lesa se je namreč polastila divja špekulacija in po vsej Sloveniji se je pričelo tiisto brezumno izsekavanje častiljivih orehov, mrzlica, ki so jo k nam zanesli iz Hrvaške in Bosne. Grozila je že nevarnost, da bodo izsekali prav vse orehe. Ni pa šlo predvsem za orehov les, ki je bil tudi uporaben bodisi za pohištvo, bodisi za industrijske namene, kakor za razne ročaje, naprave, lesene dele pri strojih in podobno. Špekulaciji je šlo bolj za orehovo korenino, ki daje res najlepši les za pohištvo, kar ga premorejo naši kraji. Tudi inozemstvo je mnogo povpraševalo po orehovi korenini iz naših krajev. Na raznih pohištvenih razstavah smo občudovali res čudovita pohištva iz orehove korenine. Seveda ni bilo vse pohištvo iz masivnega orehovega lesa, iz orehove korenine so delali le bolj furnirje in tavolet. Vendar sta brezumno izsekavanje orehov in špekulacija z orehovo korenino vodila do tega, da bi bili kmalu vsi naši orehovi nasadi uničeni.

To pa ne bi bilo pametno in ne gospodarsko. Oreh je hvaležno drevo, ki skoraj redno vsako leto rodi dragocen sad. Sedaj, pred velikonočnimi prazniki, občutijo naše gospodinjice, kako visoko ceno dosega orehi. Ako ne bi

Zdravniška veda na razpotju

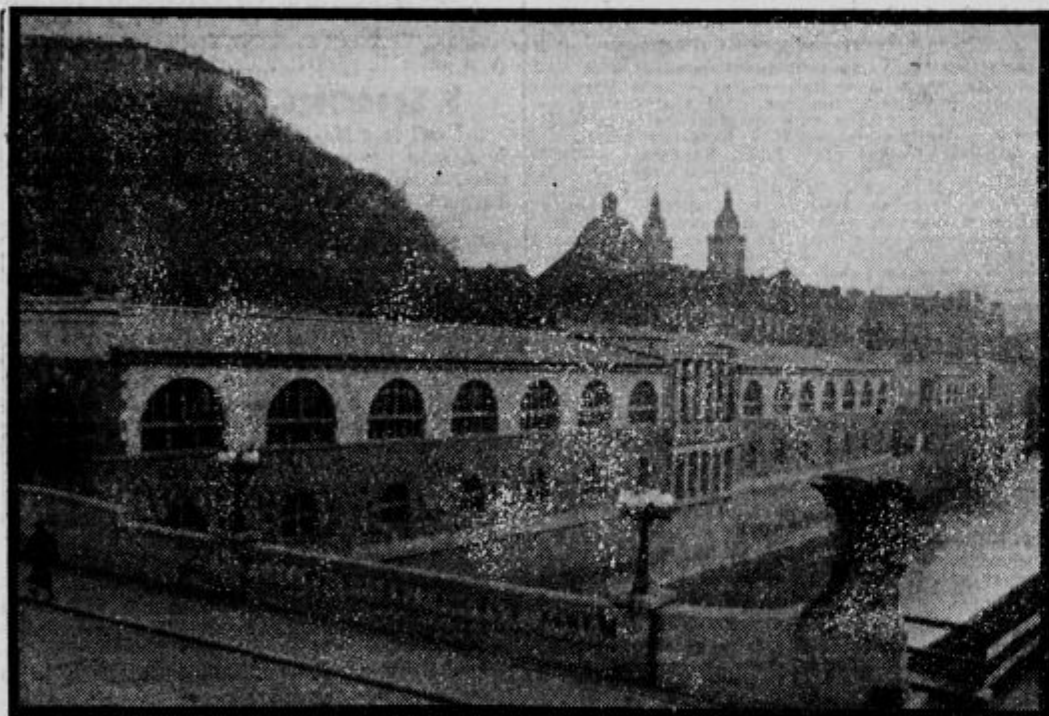
Ze skoraj soglasno je mnenje znanstvenikov, da je klasična doba zdravniške vede ob svojem zaključku in da gre njen razvoj v neko novo smer.

Potem ko je ta znanost dosegla nedvomno visoke uspehe na nekaterih področjih, recimo na polju bakteriologije, se je nenadoma preokrenila in obrnila svojo pozornost drugam. Naenkrat je bacil nehal biti središnja točka zdravnikovega zanimanja, bolezen ni več odločilni moment. V središče vsega proučevanja in zanimanja je stopil človek, ki zbolí. Do nedavnega je bilo najbolj važno, kateri bacil povzroči to in ono bolezen. Danes se zdi zdravniku prav tako važno, da pozna človeka, v katerem povzroči bacil bolezen. Zgodilo se je, da je medicina rešila tako rekoč nešteto vprašanj izven človeka, človek sam pa ji je ostal tuje. Pri zasledovanju bacilov je zdravnik pretekle in polpretekle dobe izgubil z vidika človeka. Danes pa prodira vedno bolj v ospredje misel na človeka, in sicer celotnega človeka. Kar naenkrat se je pojavila v zdravniški znanstveni literaturi beseda »duša«, ki bi je še v polpretekli dobi zamenjali iskali. Kar naenkrat se je odkrilo, da je v ozadju pre mnogih in najtežjih bolezenskih pojavov duševni nered. Za fiziološko neuravnovesenostjo stoji v ozadju duševna neuravnovesenost. Klasična zdravniška veda, ki je še nedavno upala, da bo s temeljitim poznanjem človeškega telesa prodrla do najbolj oddaljenih meja spoznanja, zdaj vidi, da se je zmotila, ker je proučevala samo telo, človeka pa ne. Človek je namreč iz duše in telesa.

Tako se počasi v zdravniško vedo uvaja zopet prastaro pojmovanje človekove celotnosti. Pojem zdravnika se širi iz zgolj snovnega področja na duhovno polje, iz telesnega na duševno. Poznati mora dušo in njene zakonitosti. Zdravnik ne more več ostati brezbrizen ob vprašanju kreposti in greha, ne more iti mimo morale. Izven morale namreč ni duha. Duh je red in red je morala in mi smo v središču stvarstva, v kolikor predstavljamo moralno vrednoto. Seveda je zdaj za zdravnika prevažno vprašanje, kaj je morala. To je temna točka vseh stoletij, ki jo je osvetlilo v popolni luči krščanstvo. Tako je krščanstvo prikazalo človeka zdravniku v njegovem pravilnem ozadju, predstavilo ga je celotno, ne samo kot nekako živalsko bitje, kot nekaj kompleks organov in funkcij, ki se motrijo pod vidikom animalnosti, temveč kot osebnost, ki združuje v sebi človekovo celotnost in ki živi le pod vodilnim principom duha.

Nehote moramo tukaj uporabiti izrek svetega Pavla, da je naše telo le tempelj Svetega Duha.

Literatura, ki obravnava novo smer zdravniške znanosti, je že izredno velika. Nova smer sama se imenuje renesančna. V nje središču je človek kot osebnost. Tako se polagoma razkraj materialistično mišljenje, ki je tako dolgo vladalo v medicini. Na njeno mesto stopa krščansko, realno pojmovanje človeka. Zdravnik dobiva s tem svetel značaj apostola.

Pogled na mestne mesarske tržnice z Zmajskega mosta.

KULTURNI OBZORNIK

Etnolog

Izšla je XIV. knjiga Etnologa, ki ga izdaja Etnografski muzej v Ljubljani in katerega smo naznanili že včeraj. Veseli smo tega letnika že zato, ker vidimo, kako se naša etnografska šola pomlaja ter sistematično in z veliko voljo išče narodopisno gradivo ter ga po novih znanstvenih metodah vrednoti in razlaga. Narodopis je sploh veda, ki igra v današnjem času pri vseh narodnih velikih vlogah ter pridobiva na aktualni veljavi. Pri nas je bila ta veda dolgo časa zamorjena, ali pa so se z njo pečali amaterji, ki so nabrali sicer precej gradiva, niso ga pa sistematično znanstveno, kakor zahteva sodobno stanje te vede, obravnavali. Med mlajšim rodem se je posvetil etnografiji predvsem pokojni dr. Vurnik, katerega desetletnice smrti se spominja v tej številki urednik dr. Ložar, sedaj pa mu sledi že cela vrsta mlajših delavcev, kakor dr. Fr. Kos, prof. V. Novak, Boris Orel in drugi. Z večjo vnemo pa raziskujejo naše narodopisno gradivo tudi starejši etnografi kakor dr. Kotnik, dr. Grafenauer, dr. Keleminec, dočim se je ustanovitelj Etnologa dr. Zupanič posvetil bolj splošno balkanskim problemom. Z ustanovitvijo Etnografskega muzeja pri Glasbeni matici (F. Marolt), Folklornega inštituta, posebno stolico narodopisja na naši univerzi, ki jo zaseda prof. Zupanič, ter s prevzemom uprave Etnografskega muzeja in uredništva Etnologa po doc. dr. R. Ložarju je naše narodopisje dobilo veliko elan, ter se mu obeta velik razmah in tudi sistematična poglobitev. Sicer pa naši etnografi morajo veliko, veliko nadomestiti, kajti prav ta veda, ki so jo drugod s posebno ljubeznijo gojili, je bila pri nas zanemarjena, dasi spada med eminentno narodno veda in je vredna vse pozornosti in podpore.

XIV. knjiga Etnologa, ki je sedaj prvokrat izšel pod uredništvom doc. dr. R. Ložarja, upravnik Etnografskega muzeja, prinaša o velikem naporu in delu naših narodopiscev. Na uvodnem mestu je tiskana temeljita razprava literarnega zgodovinarja dr. I. Grafenauerja, ki se v zadnjih letih s takim uspehom peča s slovensko slovstveno narodopisno snovjo. To pot je segel v našo najstarejšo bajeslovno davnino ter je v dveh slovenskih bajkah, ki jih je zapisal svoj čas Janez Trdina v Šiški in v Mengšu in priobčil v ilirskem Nevenu I. 1858, odkril starino, ki je ostala pri Slovencih še iz časa, ko so živeli še kot prakulturni Slovani neke v svoji prvotni domovini. Po temeljiti oznaki modernega narodopisja, ki je razvil v zadnji dobi migracijsko teorijo motivov ter okrožja davnih kultur, je analiziral snovno in motivno vsebino teh dveh pravljic o ustvarjenju sveta in človeka ter prišel do zaključka, da ta nazor ustreza arktični kulturi prakulturnih narodov, ki so živeli v Aziji ter se selili proti Evropi, pa tudi v Ameriko ter pustili ostanke v takih bajkah. Tako sta ti slovenski bajki ostanek arktične prakulture Slovanov ter sta prišli med Slovence, ko so bivali še kot Slovani, že precej pred IV. stol. pred Kristusom. Tako predstavljata eno naših najstarejših izročil! Gotovo zelo važno odkritje, o katerem pripravlja dr. Grafenauer posebno monografijo.

Kustos Etnografskega muzeja dr. F. Kos, ki se je v etnografiji uveljavil s svojo razpravo o stilu slovenskih cerkvenih stropov, je obdelal v tej številki posebno temo, namreč slovensko kmetko skrinjo. Na podlagi gradiva, ki mu ga nudi muzej v Ljubljani (35 skrinj od najstarejših časov do najnovejših) ter v spominu na mariborski muzej, ki mu je znan, je napisal to razpravo o glavnih tipih teh skrinj ter označil njihovo ornametacijo po umetnostno zgodovinski metodi. Kakor lesen stropi, spada tudi žinitovanska skrinja v ljudsko umetnost ter jo kot tako Kos tudi vrednoti. Zasluge nje tehnični nastanek ter razvoj pri izdelavi, nato pa njen oblikovni razvoj v posamez-

nih fazah od gotske dobe, iz katere ni ohranjena nobena skrinja, pa se da sklepati, kakšna je bila po analogiji z drugimi narodi in po ostankih oblik v poznejšem času! Tako zasleduje oblike v 16. stol. (renesansa) in dalje ter jih razdeli v posamezne tipe in jih tudi lokalizira. Posebno pa označi tudi njih okrasje in barvne, stilistične vrednote. V celoti je slovenska žinitovanska skrinja plod baročne dobe, ki je bila za razvoj ljudske umetnosti odločilna. Zanimiva razprava iz ljudske likovne umetnosti. — Ostale tri razprave pa se pečajo z običajno folkloro. V. Novak obdeluje apoteptičke prvine v slovenskih žinitovanskih običajih, to je pomen tistih sredstev, s katerimi odganjajo od oseb nesreče, demone itd. (Verovanje v uroke in obramba pred njimi). Tu analizira posamezne obrede in navade, ki so se ohranile do današnjega časa, pa so odjek vere v duhove ter so še ostanki iz indoevropske skupnosti, deloma pa tudi praslavanske. Kakor je Novak zbral in grupiral celotno žinitovansko običaje z ozirom na odganjanje duhov, je Boris Orel posvetil posebno studijo žinitovnemu obredu in mitu »nakolenčitev in »bosmanac« v slovenskih žinitovanskih običajih. Slovenci imamo dva lepa obreda, ki ponazarjata plodnost pri novem paru, t. j.: belokranjska in istrsko kraško obredje, ko položijo nevesti na kolena otroka »nakolenčitev«, in 2. štajersko-panonsko obredje, ko dekletu, ki kot nevesta gre spat, položijo v krilo pogorje v podobi deteta, imenovano »bosmanac«. Ti dve obredji razlaga s primerjalno etnografskega vidika ter skuša dobiti v njih bistvene motive in smisel. — Isti Orel Boris priobči nato nekaj narodopisnega gradiva, in sicer žinitovanske običaje na Dravskem polju nize Ptuj, kakor jih je verno zapisal I. 1941, pa tudi opremil s fotografijami.

S tem so glavne razprave v tej knjigi končane. V ostalem gradivu podaja dr. Kotnik biografske podatke o Korošcu Valentinu Lečniku, ki je bil znamenit ranecelnik in je napisal I. 1805 knjigo Ortus sanitatis, v kateri je navedel mnogo slovan-

skih imen zdravnih rastlin. V. Möderndorfer se spominja smrti narodopisca kanonika Barleta, — dr. Ložar pa desetletnice smrti dr. Vurnika. Ostali del pa je posvečen ocenam moderne etnografske literature v raznih jezikih (slov., hrvaško itd.), ki so jih napisali Ložar, Novak, Kos.

Tako hrani ta letnik Etnologa mnogo gradiva za spoznavanje slovenske davnine in folklorne ter ga zato vsem priporočamo. Škoda, da ne moremo navesti cene revije, ker ni naznačena v listu. td.

Kulturni drobci

»Naša zvezda« je zaključila svoj XI. letnik s to dvojno številko 14—16. Na uvodnem mestu je Velikonočna hvalnica. Nato sledi članki: Belouart-Sušnik: Dekle, ki se dolgočasi, V. Vrtovec: Marijino oznanjenje, Ae. Hvalnica umetnosti. Bilo je 6. sept. 1926. Dr. H. Hanželič: Zase si nas ustvaril, o Bog! Večerna molitev. Jan Plestenjak: Grebenarjeva Velika noč (črtica), Jon Svensson: Dogodivščina na morju. Zadnja stran (rebusi, uganke itd.). — Na štirih straneh pa sledi nato lepo urejeno kazalo za zadnje letnike tega dijaškega glasila, to je XIIIa in b—XI. Iz njega se vidi, kako prožno je uredništvo tega religiozno kulturnega glasila naše dijaške mladine ter koliko nudi ta revija svojim naročnikom v pogledu duhovne kakor tudi kulturne rasti. Tako se je plodno zaključil letnik, ki ga je urejeval prof. dr. V. Fajdga s pomočjo odbora, v katerem so bili še prof. J. Oražem, P. Šavpra ter akademik E. Čevc in gimnazijec P. Oblak. Cena je za dijake 8 lir letno.

V zadnjem Glasniku Srca Jezusovega izhaja članek pokojnega dr. Alojzija Merharja »Slovenski v šoli ubogih«, ki se bo še nadaljeval. Dr. J. Lovrenčič pa piše izvirni povest iz življenja p. Janeza K. Mearja D. J., slovenskega mučenca v Aziji, pod naslovom »Gospod ga je klical«.

Sport

Drobne slike iz časov,

ko so v nogometu, atletiki in plavanju orali ledino

V svetu slavijo že 50 in 60 letnice nogometnih in veslaških klubov, slovenski sport pa je precej mlajši. Okrog l. 1910. so bili pri nas nogometaši še bele vrane, o kralju se ljudem še sanjalo ni, o boksu, sabljanju in atletiki pa so brali le tu pa tam kaj malega. Ljubljanski časopisi se niso imeli športnih rubrik, tuji listi pa so prinašali športna poročila med drobnimi zanimivostmi. Medtem se je veliko spremenilo. Sport je prodrl tudi na deželo, v vsakem večjem kraju so ustanovili nogometni klub, dobili smo športno literaturo, v velenostih so začeli izdajati celo športne dnevnike.

Tisti, ki so v svetu orali športno ledino — prvi nogometaši, plavalci in atleti — so imeli težko stališče. Resnim ljudem se je zdelo športno prizadevanje preveč otročje, med poklicnimi vzgojitelji pa je bilo veliko načelnih nasprotikov telesnih treningov in tekem. Precej časa je potekalo od tiste dobe, ko so obsojali plavanje kot predrzno umeševanje, pa do danes, ko pristevamo mladinske plavalne šole med splošno koristne ustanove. V zgodovini plavalnega športa beremo, da se je našel šolski ravnatelj, ki je prepovedal učenecm kopanje s sledečimi besedami: »Tisti, katere bomo zasačili v vodi in bodo plavali kakor gosi in race, bodo hudo kaznovani.« Dalje čitamo, da so se dečki kljub prepovedi kopali. Nesreča je hotela, da je nekdo utonil. V svarilo učencem so prinesli utopljenca v šolo in ga pretepli...

Prav posebno osovražen je bil nogomet. Djaki, ki so brali žogo, so dobili elabši red v vedenju, pri izpitih pa so se morali prav posebno potruditi, zakaj na nogometaše so imeli vzgojitelji posebno piko. Tudi staršem ni bilo všeč, če so fantje trgali čevlje in prihajali domov prašni in preznjeni. Profesorjem in staršem so se pridružili se pristaši telovadskega gibanja, ki so videli v nogometu nevarno konkurenco. Nič vseč jim ni bilo, da je mladina rajši zahajala na igrišče kakor pa v telovadnico. — Razen tega so očitali nogometu, da je to hudo enostranski sport in priporočali kompromisno rešitev: Če že hočejo ljudje brati žogo in govoriti, da gojijo telesno vzgojo, se morajo zbrati po vsakem golu pri železni ročki — nekaj potegov in sunkov — in zadoščeno bo načelu vsestranosti. Do tega sicer ni prišlo, pač pa je postal nogometni trening vedno bolj vsestranski. Začeli so gojiti tudi lahko atletiko, zanesli v svoje vrste več reda in discipline in danes skoraj ni človeka, ki bi načelno odklanjal to igro.

Nekdaj so bili vajeni ljudje na mirno življenje. Mirno so hodili in se vozili s kočijami. Dandanes se nam zdijo drveči kolesarji, motociklisti, avtomobilisti, drsalci, smučarji, pa celo zrakoplovci, vsakdanji pojav. Človek se je navadil na hitrost in se rad poslužuje modernih pridobitev. Glede hitrosti so bili kolesarji tisti, ki so orali ledino. V mestih, ki so vajena sen-

zacij, je šlo lahko, na deželi pa so se naravnost čudili, ko so videli prve smučarje in kolesarje. Gruče radovednih otrok so se zbirale, psi pa so ogorčeno lajali za njimi. Ko se je kolesarski sport pred 50 leti razmahnil v Nemčiji, so bili kolesarji tako ogorčeni, da so morali uvesti posebne biče, s katerimi so odganjali pse, ki so se podili za njimi. Z levico so zvonili, ob desnici pa so imeli pripravljen bič, s katerim so odganjali pse. Za biče so imeli na kolesih posebno držalo.

Tako, kakor ob drugih velikih priložnostih, so tudi športniki prvih časov po svojih tekmah in zmagah radi popivali. Čudno se sliši, je pa res, da so imeli za take priložnosti posebne klubske pokale, ki so jih napolnili s pivom ali vinom. Često so tekmovali za eteklenico šampanjca, moštva pa za sodček piva. Med amaterskim sportom in profesionalizmom še ni bilo nobenih mej. Zmagovalci so prejeli denarne nagrade, pa tudi okrašene piveke čaše, denarce, palice, žepne nože, daljnogleda, cigarete doze in podobno.

Od časov, ko so ljudje nad nogometaši, tekači in plavalci zmajevali z glavami, pa do da-

nes, se je veliko spremenilo. Sportno gibanje se je kultiviralo, usmerilo so ga v pedagoško in zdravstveno strugo, starši pa so postali ponosni na svoje sinove in hčere, ki jim prinašajo s tekem okusne plakete in umetniške nagrade.

Sven Hedin je govoril mladini sveta o visokih nalogah mednarodnih športnih stikov

Bilo je v času zadnjih olimpijskih iger. 53 narodov je poslalo v stadion svoje najbolje tekmovalce, da bi se udeležili »praznika človeške pomlad«, kakor je sam Coubertin imenoval moderne olimpijske igre. Na govorniški oder je stopil Sven Hedin in nagovoril atletske prvake zemeljske oble s temile besedami.

»Zbrali ste se tukaj k plemeniti in viteški borbi, da bi pokazali pred gledalci vseh narodov do kakšne popolnosti ste se povzpeli potom železne energije, granitne volje in neumorne vadbe, kako ste okrepili svoje moči, da bi se potegovali za olimpijske vence.

Ne zadostuje pa bežna, enodnevna zmaga, vaš cilj je višji. Potom obvladavanja telesa in skrajnega napenjanja moči in živcev utrjuje tudi značaj, ki mora biti kos velikim nalogam.

Ne zadovoljite se s tem, da zmorate to, kar znate, stremeti morate za tistim, česar ne znate, za nemogočim, za nedosegljivim. Nezlomljiva volja in smotrna telesna kultura vam je omogočila, da do-

sežete najvišje cilje v čast vaše domovine in v do- brdo vsega človeštva.

Ko je slavil Soloklej pred 2400 leti v svoji nesmrtni peemi človeka kot najvišjo in najmočnejšo stvaritev, ni iskal poslušalcev v akademiji ali gledališču, pač pa v stadionu na podnožju atenske Akropole.

Pred mladimi tekmovalci, rokoborci in metalci djeaka, ki naj bi postali nosilci bodočnosti domovine, je proslavil moč človeka, ki obvladuje zemljo, morje, zrak, živali in duha — samo ne smrti.

S tem je hotel povedati, da stadionski zidovi ne pomenijo ograje dirkališča, na katerem naj bi tekmoval mladi rod. Ne, udejstvovanje mladine mora zajeti ves svet. Vse mora obvladati in si podrediti ekrite moči narave za svojega poslušne, ga služabnika. Soloklej je mislil, da je najboljša pot, ki vodi k najvišjim ciljem v oblikovanju telesa, značaja in duha k veličini in popolnosti. Olimpijski zakoni vztrajnosti, neumornega dela in viteštva naj postanejo tudi vzgled in osnovna misel v novi povezanosti narodov. Podprejo naj mednarodno skupnost članov, ki se borijo z vero v Boga in v lastno moč za medsebojno zaupanje in resnico.

Z zmagovalskimi palmami se vrnite po končanem delu na svoje domove, blizu in daleč. Pojdite spet v svet kot glasniki in službi dobrega. Pot, katero ste nastopili, vodi skozi viharje burnega časa. Samo tišni borci, ki vztrajajo s tem ciljem v srcu do najvišjega vrha Olimpa, so vredni največje nagrade — nesmrtnosti.

Bologna in Juventus sta dala največ igralcev za sestavo italijanske državne reprezentance. Tehnični načelnik italijanske nogometne zveze je izbral za mednarodno tekmo proti Hrvatom naslednje igralce: Andreola, Biavati, Ferrari (Bologna), Depetrini, Foni, Rava (Juventus), Piola (Lazio), Ferraris (Torino), Griffanti (Fiorentina), Loich, Mazzola (Venezia), Grezar (Triestina), Sardelli (Genova 1893). Za hrvatske barve bo nastopil najbrže kompletan Gradjanski. Za tekmo, katero bodo odigrali na veličonočno nedeljo v Genovi, je tudi v inozemstvu veliko zanimanja.

Francoski rekorder Louis Alimar si je postavil mikavno nalogo, da bi popravil francoski rekord v enourni vožnji s kolesom in ga postavil na 45 km. Na lesenem dirkališču pariške športne palače se mu to sicer ni posrečilo in je prevozil v 60 minutah le 44.900 m. Prejšnji rekord Alimarja je znašal 44.155 m.

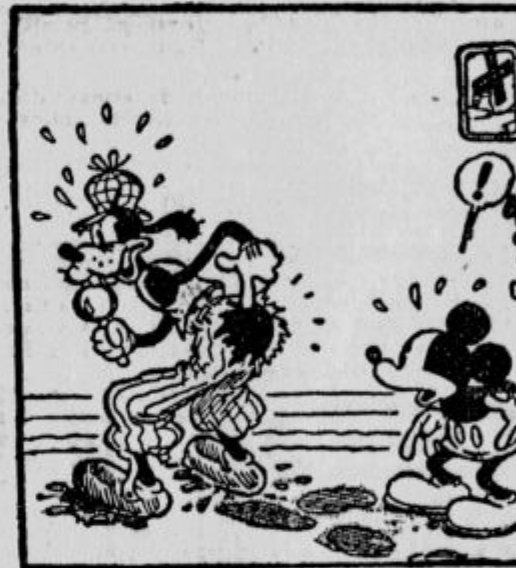
Björn Borg, ki se je v kratkem času razvil v najhitrejšega evropskega plavalca, je postavil nedavno nov rekord v prostem slogu na 200 m: 2 minuti, 10,8 sek. Njegovo odlično formo potujejo spet novo poročilo, ki pravi, da je postavil tudi nov evropski rekord na 300 m, katere je preplaval v 3:35,6.

19

detektiv

»Veš, ta krava je puščala pa zelo vidne sledove...« je razlagal Kužek, »posebno pa v blatu... In sem jo gnal naprej in ji rekel: Pojdi z menoj!«

»Kakšno junaštvo!« se je zaničljivo obregnil Mišek. »Krave vendar niso zločinci!«

»Da ne?« se je zahahljal Kužek. »Pa še kako so zločinske! Le poglej — hlače so mi raztrgale.«

Morske ožine

Njihova vloga v pomorski trgovini in vojni

Pod tem naslovom je napisal topniški general Hasse daljši članek, ki ga objavlja v eni zadnjih števil »Neues Wiener Tagblatt«. V članku omenjeni general poudarja veliko važnost, ki so jo vedno igrale in jo še danes igrajo v pomorski trgovini in vojni posamezne morske ožine. Važnosti teh ozkih morskih prehodov se je zgodaj pričela zavedati Anglija ter je z vsemi možnimi sredstvi delala na to, da se jih je polastila.

Pomorska trgovina srednjega veka se je v glavnem razvijala v Sredozemskem morju. Bogati pridelki in proizvodi iz Azije in Afrike so po-

magala Španijo in Francijo, ker je njuni mornarici razbila na sredozemsko in atlantsko. V primeru vojne je pa morsko ožino lahko vedno zaprla. Važnost gibraltarske ožine je postajala v 19. stoletju še večja, ko je Anglija svojo trdnjavo močno utrdila, pristaniške naprave pa zboljšala. V zadnjih letih je Anglija svojo gibraltarsko posest ločila od Španije s tri metre širokim in globokim jarkom ter je na ta način Gibraltar spremenila v otok.

V vzhodnem Sredozemskem morju znaša morska ožina med Sicilijo in Tunisom približno 180

Malta: La Valetta — pristanišče.

morski poti prihajali v italijanska pristanišča, ki so jih nato po kopenski poti pošiljala dalje v posamezne evropske države. Posebno Benetke so ledaj igrale važno vlogo ter je to mesto po pravici dobilo naslov: »Kraljica morja«. Priborila si ga je pa s svojo mornarico, s katero je obvladala in varovala Otrantski preliv. Ko je pozneje Vasco da Gama odkril pomorsko pot v Vzhodno Indijo, Kristof Kolumb pa v Ameriko, se je pomorska trgovina zelo razširila in ni bila več vezana samo na več ali manj zaprto Sredozemsko morje. Poleg Benetk so se pričela močno razvijati tudi druga mesta ob Oceanu. Tedaj se je takoj pojavila Anglija in pričela razpredati svojo mrežo na vse strani in se polastiti zapovrstjo skoraj vseh važnejših morskih ožin.

Vhod v zahodni del Sredozemskega morja tvori 15 km široka morska ožina, ki loči Evropo od Afrike. Pred samo morsko ožino je narava položila ogromno skalno površino, ki se končuje v prostranem pristanišču. Posadko tega kraja je nemški deželni grof Jurij Hessenski svoječasno napadel bolj slučajno kakor pa namenoma ter jo je v borbi za špansko dediščino kot poveljnik nemško-holandskih oddelkov leta 1704. tudi potolkel. Kraj je zasedel za svojega gospodarja, vnučka nemškega cesarja in naslednika španskega prestola, poznejšega cesarja Karla VI. Toda angleški admiral, ki se je po tej zmagi nemškega deželnega grofa zasedel s svojimi ladjami v gibraltarskem pristanišču, je poleg nemške zastave izobesil tudi angleško. Ko je bila dolgoletna vojna končana, je v gibraltarskem pristanišču vihrala samo še angleška zastava. Španci tedaj niso smatrali za vredno se boriti za skalnato obrežje, kar so pozneje večkrat zelo obžalovali, ker je s prevzemom te morske ožine Anglija istočasno pre-

kilometrov. Vzhodno od nje leži otok Malta. Otok ima za seboj dolgo zgodovino. Ko je hotel Napoleon iti skozi Egipt v Indijo, je zasedel najprej Malto. Toda Nelsonova zmaga pri Abukirju je uničila francosko ladjevje ter je Napoleona prisilila, da je moral opustiti svoje velike načrte. To priliko so izkoristili Angleži ter se polastili otoka. Otok je ostal v angleški posesti tudi po Napoleonovem padcu ter se njegovi gospodarji niso prav nič ozirali na težnje in zahteve ljudstva, ki je hotelo združitev z Italijo.

Za otok in njegovo prebivalstvo se pa Anglija ni dosti brigala. Nanj je postala malo bolj pozornost šele tedaj, ko se je proti njeni volji odprla nova pomorska ožina s Sueškim prekopom. Takoj nato so začeli Angleži Malto utrjevati ter so v La Valetti zgradili velike pomorske naprave, ki danes ječe pod udarci italijanskih in nemških bombnikov. Sueški prekop, ki je bil zgrajen proti angleški volji, danes prav tako obvlada Anglija.

Do pred kratkim je imela Anglija v svojih rokah tudi važno morsko ožino pri Malaki, ki jo je prav za prav dobila proti svoji volji v roke. Pozneje se je seveda zavedala važnosti tudi te morske ožine ter je v njej zgradila najmočnejšo trdnjavo na svetu, Singapur, za katerega je trdila, da ga sploh nobena sila na svetu ne more zavzeti. Tako Singapur, kakor morska ožina, danes nista več v angleški posesti ter gospodarijo zdaj tam Japonci.

Važna morska ožina so tudi Dardanele, ki jih imajo že več sto let Turki v rokah. Zanje so se vedno borili Rusi, proti temu so pa vedno nastopali Angleži, ker so se bali za varnost svojih morskih poti.

Nova kapela v vojaški bolnišnici v Ljubljani

Silvin Sardenko:

Nekaj cerkvene zgodovine s Posavja

Najlepše je bilo na Posavju ob velikih praznikih: o božiču, o veliki noči, o binkošti in o Vseh svetih. Pred prazniki je družina navadno molila vse tri rožne vence. Pa nikomur se ni zdelo preveč. Te molitve so namreč nadomeščale stare krščanske vigilije, ko so verniki čuli in molili pomoči. Vsak izmed večjih otrok pa je moral povedati, kaj si je zapomnil iz praznične pridige. Potem so zadovoljnih obrazov sedli okrog mize. O gospodarju in bišnem očetu, ki je tako vodil in vzgajal svojo družino in zlasti svoje otroke, se je pač moglo reči: »Napravi si jih našemu Bogu za kraljestvo...« (Raz 5, 10).

Posavec je živel ekornino, ni si kmalu privoščil kakoga priboljška. Dolgo je trpelo, preden se je smela zjutraj ali zvečer prikazati kava na njegovi mizi. Celo ponorčeval se je iz svoje žene, če bi si bila rada skrivaj privoščila te rumene pijače. Pa tudi žena bi bila takoj oponesla svojemu možu, če bi segel po grenkem požirku... Domače čednosti so rasle iz žene v moža, iz moža v ženo in iz obeh v otroke, pa tudi v posle, ki so bili v hiši. To je bil nad vse lep in vzpodbuden laiški apostolat. Župnikov obisk v družini, ki se je izvršil vsaj dvakrat v letu, pa je bil za hišo tudi vesel dogodek in nekaka pohvala za njih krščansko življenje.

Vendar v sreči se ne pokažejo vselej in v toliki meri človekove resnične dobre lastnosti, kakor se to zgodi navadno v nesreči. Modri Bog pošilja ljudem preizkušnje, da se razodenejo misli njih srca. Tudi Posavje je zadela v tej dobi bridka preizkušnja.

Druga doba.

Stari možje so nam vedeli povedati o tem, kar so slišali iz ust svojih staršev. V letih 1816 in 1817

je prišla tudi čez Posavje huda lakota. Vseposvodi po deželi je bil poljski pridelek majhen; ljudje so šli lačni k mizi in od mize. Tedaj se je videlo, kolikoga pomena je skromnost, varčnost in zadovoljnost z malim. Tu in tam so se našle zlasti po Savljah in Klečah na Posavju kašče, ki so imele prihranke še iz prejšnjih boljših let. Pri Lenartovih v Klečah, št. 15, na primer se je tedaj marsikdo pojavil na pragu s prošnjo za kosček kruha, med njimi tudi tak, ki je bil pripravljen odstopiti njivo ali travnik za hleb kruha. Pa to bodi le en zgled za mnogo drugih. Posavci so tedaj radi trpeli pomanjkanje, da so le mogli s prihranjenimi pridelki pomagati svojemu bližnjemu, posebno mešanju.

Kakor pred lačnimi dnevi, tako se je skušal Posavec zavarovati tudi pred boleznijo in dragino. Posavec ni dal zdravniku mnogo zaslužiti, ni ga kmalu poklical na svoj dom. Župnik Traven jih je nekoliko poučil o tem, kako se morejo večidel zdraviti sami. Večkrat je bilo zdravljenje zelo uspešno, ker so kmetje poznali zdravilna zelišča in korenine. Tudi za živino je vedel pomoč, če mu je zbolela. V stenski omari je hranil različna zelišča od telohla do smolnjaka. Prvo knjigo o domačem zdravlstvu je baje napisal tudi Posavec. Menda Robidov iz Male vasi.

»Čez sedem let vse prav pride« je bilo Posavjevo varstveno načelo in njegova varstvena znamka je bila varčna roka. V posebni shrambi je hranil vse polno nabranih starin. Kar je kje našel, vse je spravil; sveto mu je bilo, kar je podedoval po svojih prednikih. Vsake vrste železnino: žebelje, podkve, žage, pile, sekire, nože, puške, celo rogovje je imel v svoji zalogi za vse potrebe. Gospodaril je z lastnorčno narejenim orodjem. Pa tudi oblačil se je z domačim blagom. V hiši so mu stale stave za tkanje in kolovrat se je pozimi umiril šele s poznim večerom. Brez dela ni bil nihče; tudi otroci so vili štrane. Posavec ni razvijal svojih otrok ne z jedjo, ne z obleko, ne s postajanjem, ne s polega-

njem. Tepel jih navadno ni, zakaj dejal je: »Kogar je veliko bitli, ga je malo užiti.« Za vsako priliko je vedel moder vzgojni izrek, ki ga je z vednim ponavljanjem otrokom vtisnil v srce.

Kakor stare šege in običaje, je spoštoval Posavec tudi stare ljudi, zlasti starega očeta in staro mater. Takrat se oče ni bal postati v hiši za starega, ker je bil tudi sedaj pri hiši v taki veljavi, kakor bi bil on gospodar. Vodil je še vse gospodarstvo. Celo vstajal je prvi. S krepkim glasom je draml družino iz spanja: v adventu k zornicam, v postu h križevemu potu, poleti k ranemu poljskemu delu. Stari oče je bil glasnik dneva in čuvaj noči. Vsekakor vnet apostol svoje družine. Kadar je pomladil in poleti vse družinske člane pozval in pripravil k delu, je po navadi svojih prednikov sedel k čebelnjaku in se pečal s čebelami. Vse delo in življenje v družini je bilo osnovano po določnem načrtu, ki bi ga še najbolj označili z benediktinskimi pravilom: Moliti in delati!

Ne sme pa pri tem kdo misliti, da smo le hvallili starih zlatih časov; temveč hočemo le reči, da se krščanska družina hvall sama, kjer je in dokler je zares krščanska. Pa kamor pada sonce, tam se vlačijo tudi sence. V tej sicer lepi dobi je razburjala Posavje neprijetna duhovna preizkušnja. Ježica je bila prvočeno podružnica šempetrske župnije v Ljubljani; pa tudi po ustanovitvi župniji niso bile pretirane vse zveze med materjo in hčerjo.

Tedaj je bil župnik pri Sv. Petru v Ljubljani Benedikt Janez (1818—1836), izrazit ježefinec in janzentist, in kot tak velik nasprotnik vseh pobožnosti, zlasti romanja. Umevno, da je to valovanje zajelo tudi Posavje ter se dolgo ni poleglo, ker je imel župnik Benedikt kot rojen šiškar dokaj prijateljev in znancev med Posavci še izza mladih let. Vendar župnik Benedikt ni dosegel namena. Romanje na Šmarno goro je ostalo. Na Ježici se je in znanec med Posavci še izza mladih let. Vendar župnik Benedikt ni dosegel svojega namena, ne

pri Šempetrčanih, ne pri Posavcih. Romanje na Šmarno goro je prej ko slej ostalo. Na Ježici se je le še poživilo, odkar je tam pastiral Jožef Prešeren, ki je bil že po svoji službi v Marijini cerkvi na Kopanju, od koder je prišel na Ježico, vnet Marijin častilec. Ta borba je nudila tudi našemu velikemu pesniku dr. Francetu Prešernu, ki je bil nečak in večkratni gost župnika Jožefa Prešerna na Ježici, predmest za znano pesem:

»Naj tedaj odpre ušesa,
kdor bo ališal pesem to,
pred ko duša od telesa
v smrti se ločila bo,
sam naj al' s proces'jo farno...«

Vendar pa ni šel vsak vpliv ljubljanskega mesta brez tako vidne škode mimo Posavja kakor ta verska zadeva. Pesem, ki so si jo zložili in peli posavski fantje v davni dobi: »Stoji stoji Ljubljana, Ljubljana dolga vase« že davno ni več ustrezala resnici. Iz dolge vase se je raztegnila Ljubljana v ponosno mesto. Izpred ljubljanskega predmestja in vzporedno z njim, s Posavja, so začeli izginjati čevlji na kveder, zavijani čez kolena. S Posavja v mesto in iz mesta na Posavje si ni mogel v dobi Prešernovega gostovanja na Ježici arečavati fante in dekleta v gosposkih čevljih in v oblekah, kakor so se tisti čas nosili meščani in meščanke, le da si dekleta ni dalo kluboka na glavo. Ob takim dekletu je v pesniku Prešernu vstala očitajoča misel in pesem:

»Kak' lepo se rosa bliska,
dokler jutra hlad ne mine!
Komaj sonce bolj prišleka,
je pregnana od vročine.«

(Dalje.)

Naročajte »Slovenca«!

31.

»Kaj nam bo le oče Serajnik povedal nočoj?« povzame zopet Strelec po daljšem molku. »Pri cerkvi mi ni hotel drugega reči, kakor da naj pridem zvečer semkaj na Gradišče; in to da naj naznanim tudi drugim zaupnim možem. Ko sem bil popoldne pri njem, mi je pravil z žalostnim glasom, da prihajajo nad nas hudi časi. Boji se Turka, kakor mi vedno zatrjuje.«

32.

Zadnjih besed pa ni nihče več prav slišal, kajti vsi so se obrnili proti možu, ki je prihajal k njim. Bil je Serajnik. Stopil je med sosede in vsi so mu po starš slovenski navadi podali roke v pozdrav. Pa saj je bil tudi ugleden mož: njegova kmetija je bila največja in najboljša v Rožni dolini. Vsa okolica je iskala pri njem dobrega sveta in ga tudi dobila.

33.

Oče Serajnik je bil sivolas mož. Stel je blizu osemdeset let, bil pa je še precej krepak in žvrst, čeprav že malo naključen. Skušil je seveda mnogo hudega na svetu, saj je bil v krvavih bojih s Turki in Ogri, pa tudi z domačimi knezi. V gospodarstvu je bil skušen in je rad govoril mlademu rodu: »Tako so me učili oče, tako delam sam. Le verjemite mi in ubogajte me, pa delajte tudi vi tako!«

Iz Srbije

Prispevek združnih organizacij za obnovo dežele. Po najnovejši odredbi morajo vse srb-ske združne organizacije na svoje hranilne vloge plačevati še poseben prispevek za obnovo dežele.

Z današnjim dnem je Srbska nar. banka prenehala zamenjati stare kovance po 50, 20 in 10 dinarjev.

Svicaški Rdeči križ je prevzel v oskrbo 500 srbskih otrok, ki so konec marca že odpotovali v Švico.

Srbija mora letos pridelati več krompirja. Splošni poljedelski načrt, ki ga je za to leto predpisala srbska vlada, predvideva povečano saditev krompirja, ki ga je dosedaj Srbija pridelala zelo malo. Zaradi preskrbe zadostnih

količin semenskega krompirja je kmetijsko ministrstvo ukrenilo že vse potrebno ter je dalo tozadevna navodila tudi podrejenim organom in ustanovam. Razen krompirja bo Srbija letos pridelala tudi mnogo več sadja, ki uspeva posebno dobro v užiskem okraju ter so bile tamšnje šrudimke že prej zelo na glasu.

Srbski minister Joniž mladini. Srbski prosvetni minister Joniž je za duhovno preusmeritev srbske mladine, ki je sedaj znova začela obiskovati reden pouk po šolah, izdal novo poslanico, v kateri ji govori o novih nalogah, ki čakajo to mladino v bodočnosti. Mladina mora biti zdrava in delavna, ker je sedaj delo edino merilo vseh vrednot. Zavrže mora tudi vse, kar bi jo spominjalo na dni, ko so jo po šolah zastupljali z duhom, ki je pozneje prinesel nesrečo srbskemu ljudstvu.

Drobne gospodarske

Tipični klobuki za moške. Ministrstvo za korporacije je izdalo ukrep, po katerem se uva-ja tudi za proizvodnjo moških klobukov tipizacija. Poleg tega je določena tudi cena za tipične klobuke. Prodaja velja do 1. junija 1942, ko morajo imeti vse trgovine tudi tipične klobuke na razpolago. Cena klobukov je določena v najvišji izmeri na 173 lir.

Banco di Napoli omenja v svojem poslovnem poročilu za lansko leto, da je smatrala kot edino javnopravni zavod, ki dela v Zari, za potrebno razširiti svojo delavnost v novopriključenih pokrajinah in je v ta namen odprla agencijo na Sušaku ter ustanovila svojo podružnico v Šibeniku.

Naročite „Slovenca“!

Redno ga vsak mesec plačujte v naprej! Vsak reden naročnik je zavarovan za primer smrtne nesreče po posebnem „Pravilniku“ za 3800 lir.

Umrla nam je naša ljubljena in nepozabna mama, sestra, svakinja in teta, gospa

Černe Frančiška
vdova Marovt, rojena Grum
vulgo Možina
posestnica in gostilničarka

1. t. m. po dolgi mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere. Blagopokojno prepeljemo v četrtek, dne 2. t. m. na Zale, na zadnji poti jo bomo spremili v petek, dne 3. aprila 1942 ob pol 5 popoldne iz kapele sv. Nikolaja k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 1. aprila 1942.

Zalujoči: **inž. Marovt Ivan**, sin
in sorodstvo.

Službe

Iščejo:

Gospodična

srednjih let, išče službo kot gospodinja pri 1 ali 2 osebah. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 1988.

Prodamo

Cvetje, sadje

po najnižji ceni se dobi pri Balohu, Kolodvorska 18, dvorišče; tel. 39-66.

Kuživo

DRVA

I. POGAČNIK,

Ljubljana, Bohoričeva 5.
Tel. št. 20-59.

Denar

Posojilo

zneska ca 6000 lir dam v knjižnici Hranilnega in posojilnega doma v Ljubljani. Dobra prilika za plačanje dolgov pri imenovanem zavodu. Rudolf Zore, Ljubljana. Gledališka 12.

Umrla nam je naša nad vse ljubljena sestra, svakinja, teta, stara teta, gospodična

Ivanka Kerže

Sodražica, Ljubljana, Trieste, Maribor,
dne 1. aprila 1942.

Zalujoči: **Frančiška**, sestra; **Ema Kerže**,
svakinja, nečakinje, nečaki in ostalo sorodstvo

Paul Heuzé

Steklar iz Murana

zgodovinska povest.

Janez se je približal omari. Odprl jo je in privlekel iz nje navadno kroglo stekla. Položil jo je na mizo pred Stampo, ki se je začudil. Navadna krogla stekla! Ampak kakšno steklo! Cisto, jasno, prozorno, kakor bi bila najprozornjša krogla iz vode. Navadna krogla, a skozi njo je šel pogled in v očeh je igralo na tisoče iskric!

Stampa jo je vzel med prste. Prvič so njegove oči gledale v to čudo. Ves ganjen jo je v svetlobi okna pomikal pred očmi in se ni mogel naveličati njenih lepote.

Janez je medtem jemal iz omare še druge predmete, ki jim je bil dal podolgaste in ploščate oblike.

Senator je odložil kroglo, sedel na pručico in pogledal v Bocara:

»Tole ste torej iznašli?«

»Da, monsignore!«

»Ste pa tudi popolnoma prepričani, da se da po vaših postopkih še več takega narediti?«

»Da, monsignore!«

»Je težko in drago?«

»Ne težko, ne drago, monsignore! Vsa umetnost je samo v mešanju.«

»Dobro! Ne vgrušujem po vaši skrivnosti. Pustite, da še nekoliko pomislim!«

Kakor vedno, je tudi zdaj govoril le bistvene besede. Gledal je v predmete iz tega stekla in spet vprašal:

»Mislite, da ima to steklo iste kakovosti kakor druga stekla? Hočem reči: isto prožnost tukaj in povsod?«

Janez ni odgovoril. Sklonil pa se je k omari in povlekel iz nje skrbno krhek predmet, ki ga je položil poleg prejšnjih... Stampa je zdaj vstal in od začudenja vztrepetal!

Iz zelo lahkega, tenkega in zdrobljivega stekla — pravi čudež, da ga ni najlažja sapica razbila! — je ležal pred njim nežen in svetel diadem; mala kraljeva krona, podobna oni, ki je stala v grbu francoskih kraljev, dovršena do vseh potankosti steklarske umetnosti. Nad robom, ki je bil okrašen z izrezanimi trakovi in velikimi cvetovi florentinskih lilij, se je upogibalo osem vej s podobami delfinov in se spet dvigalo in se naposled strnilo na vrhu krone, kjer je bil pritrien cvetlični venec. Nikdar ni še steklo dalo tako prečudno lepih oblik! Ubrano in lepota, ki se je zrcalila iz tega predmeta, je silila človeka, da bi zaklical: to je čudež!

Ludvik Stampa je občudoval nemo in nepremično. Saj je lastnost popolne lepote, da dvigne duha v deželo sanj, da sprosti duha vseh spon, ki ga vežejo na stvarnost, da ga izvabi v zamaknjenost, kjer pozabi na vse. Dasi je bil senator morda manj dovzeten za umetniška dela, kakor se je v resnici hotel pokazati, ni mislil v tem trenutku več ne na materialno vrednost tega mojstrskega dela, ne na tehtne vzroke, ki so ga pripeljali sem, da bi ga videl.

Tudi Janez je molčal. Dasi je kopal na zunanaj brezbržnost, je bilo njegovo srce vznemirjeno. Vso dušo je bil namreč izvil v to delo. Zanj je bil ta umotvor spomin na žarek luči, ki se ga je bil nekega večera dotaknil. Čutil je, da se mu je v bežeči domišljiji približal ideal! In zdaj je v navzočnosti svojega ganičenega zavetnika doumel, da je bil ta ideal zagrabil in ukrotil, ter ga zaprl v malo ječo iz stekla v večno radost za človeški pogled in srce...

In oba sta čakala... Česa?

Prav gotovo, da se poleže njuna vznemirjenost. Še le po dolgem molku je začel senator: »Janez Bocaro! Ali je res, da ste vi sami osnovali in izvršili to delo? Da ste vi sami iznašli to snov?«

»Res je, monsignore!«

»Potem je to največji čudež, ki se je zgodil v muranskih steklarnah!«

»Monsignore...«

»Je to delo napredaj?«

»Monsignore! To je last mojega mojstra Andreja Guisettija.«

»Plača vam torej po prodajni ceni?«

»Da, monsignore!«

»Če bi bil ta diadem iz barvanega stekla, za kakšno ceno bi ga mojster prodal?«

»Po sedanjih cenah bi znašal, mislim, kakih peldeset dukatov.«

»Da, monsignore!«

»Dobro! Jaz plačam takoj tisoč dukatov!«

»Tisoč dukatov!... Monsignore...«

»Janez, ohranite si svojo skrivnost! Ne dotaknite se več drugega testa, kajti vaša sreča je že skovana! Z Bogom, prijatelji!«

Senator se je približal vratom, pa se je spet obrnil:

»Ali dovolite, da se pogodim o tem z mojstrom Andrejem?«

»Seveda, monsignore!«

»Potem ga pokličite semkaj in naju pustite sama!«

Janez je odšel in se vrnil z mojstrom. Oba starčka sta zaklenila vrata za seboj.

Janez Bocaro pa je hodil vzdolž po lopi in ponavljaval vzdihujoč:

»Sreča!... Jaz!... Sreča!...«

III

Sreča in ljubezen.

Če bi šel tujec danes, ko se je bil še v torek lahko prepičati o nezadovoljnosti nad novico o zmagi Turkov, po beneških ulicah in poléh, bi bil zelo presenečen, da ni bilo prav nobenega sledu poparjenosti, ki jo je priklicalo usodno sporočilo. Priprave za praznik so spet oživele in se še podvojile. Hiše so krasile z najdragocenejšimi preprogami. Delavci na lestvah so si veselo počvižgavali in obešali balončke iz papirja. Ogrodje odra je že stalo v posameznih kosih na trgu, ki je bil poln vselega petja. Tudi trije jadniki — namesto Moreje je bila obešana zastava Verone — so se zibali v vetru pred Markovo cerkvijo.

Če bi tujec vprašal po vzroku takšne nedoslednosti, bi mu gotovo najprej skrivnostno namignil, naj molči. Potem bi mu ta ali oni mimoidoči pritrtil in ga opozoril, da je »svet desetih« proglasil, da se bo vsak izraz žalosti smatral kot žalitev vlade (vsi so vedeli, kaj ta beseda pomeni); da bo vsak namig na zunanje zadeve republike »nasproten duhu domoljuba in časti mesta« (jasneje pač ni bilo mogoče povedati); da se naposled izvrši ta slovesnost »poroke z morjem« po običajnih navadah »z bleskom in veseljem!« V Benetkah je bilo vsem znano, kaj ta krilatca pomeni. V strahu, da bi jo morda meščani pozabili, je bil na ukaz »sveta desetih« lončar Matej prijet in vržen v »vinčeno ječo«: dovolj pač, da je ljudstvo razumelo položaj!... Bil je tukaj ukaz, naj bodo veseli. In tudi bodo!

Beneško ljudstvo ni ljubilo pretiranega razveseljevanja, želelo pa je, ko se mu je to nudilo, da ga uživa brez vsake skrbi. Cemu se torej preobkladati s skrbjo o Moreji, o Turkih in Bajezidu, ko vzame vlada vso to težo na svoje rame?... En dan se še smejno in pojmo!... Živel ples, cvrtje in vino!...